

Commissie voor Landsverdediging

Commission de la Défense nationale

van

du

WOENSDAG 20 MEI 2026

MERCREDI 20 MAI 2026

Voormiddag

Matin

De openbare commissievergadering wordt geopend om 10.38 uur en voorgezeten door de heer Peter Buysrogge.

La réunion publique de la commission est ouverte à 10 h 38 et présidée par M. Peter Buysrogge.

De **voorzitter**: Collega's, mogelijk wordt vanmiddag door de Conferentie van voorzitters beslist om volgende week woensdag een extra plenaire vergadering te organiseren. Ik heb de intentie om parallel met die plenaire vergadering een sessie met mondelinge vragen te organiseren. Ik heb de Conferentie van voorzitters om goedkeuring daarvoor gevraagd. De minister is volgende week een hele dag ter beschikking. Zo kunnen wij de vragen die nog hangende zijn zoveel mogelijk afhandelen.

01 Actualiteitsdebat over de antidroneaankopen en de audits bij Defensie en toegevoegde vragen van

- Annick Ponthier aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De Pano-reportage rond de dronecrisis (opvolging)" (56015498C)
- Nabil Boukili aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "Dronegate" (56015622C)
- Axel Weydts aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De audit van de aankoopdiensten van Defensie" (56015546C)
- Staf Aerts aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De Pano-reportage over drones en het verspreiden van foute informatie over een politiehelikopter" (56015916C)
- Staf Aerts aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De communicatie met HLN over zogenaamde dronebeelden" (56015917C)
- Staf Aerts aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "Het negatieve advies van de minister van Begroting over het urgente dronedossier" (56015950C)
- Staf Aerts aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De misleidende claims van de minister in antwoord op de Pano-reportage over drones" (56015951C)
- Staf Aerts aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "Het verzoek om een interne audit van de aankoopdiensten van Defensie" (56015952C)
- Christophe Lacroix aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De audit over de aankoop van counterdronesystemen" (56016073C)
- Kjell Vander Elst aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De audit over de spoedaankoop van antidronewapens" (56016077C)
- Annick Ponthier aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "Het uitblijven van de audit naar de antidroneaankopen" (56016084C)
- Nabil Boukili aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De audit over de spoedaankoop van antidronesystemen" (56016085C)
- Peter Buysrogge aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De audit naar de aankoop van antidronewapens" (56016111C)

01 Débat d'actualité sur les achats antidrones et les audits à la Défense et questions jointes de

- Annick Ponthier à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "Le reportage de Pano sur la crise des drones (suivi)" (56015498C)
- Nabil Boukili à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "Dronegate" (56015622C)
- Axel Weydts à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "L'audit des services d'achat de la Défense" (56015546C)
- Staf Aerts à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "Le reportage Pano sur les drones: divulgation de fausses informations sur un hélicoptère de police" (56015916C)
- Staf Aerts à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "La communication avec HLN au sujet de prétendues images de drones" (56015917C)
- Staf Aerts à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "L'avis négatif du ministre du Budget concernant le dossier urgent sur les drones" (56015950C)
- Staf Aerts à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "Les allégations trompeuses du ministre en réponse au reportage de Pano sur les drones" (56015951C)
- Staf Aerts à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "La demande d'un audit interne des services d'achats de la Défense" (56015952C)
- Christophe Lacroix à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "L'audit sur l'achat d'armes anti-drones" (56016073C)
- Kjell Vander Elst à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "L'audit concernant l'achat urgent d'armes antidrones" (56016077C)
- Annick Ponthier à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "L'absence d'audit concernant les achats de matériel antidrones" (56016084C)
- Nabil Boukili à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "L'audit sur l'achat urgent d'armes antidrones" (56016085C)
- Peter Buysrogge à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "L'audit sur l'achat d'armes antidrones" (56016111C)

01.01 Annick Ponthier (VB): Mijnheer de minister, in uw antwoord op de vele vragen naar aanleiding van de *Pano*-reportage over de aanbesteding van counterdronesystemen, de dronecrisis, hier in de zaal enige tijd geleden, deed u een paar opvallende uitspraken. In plaats van in te gaan op de vele

concrete vragen en tegenstrijdigheden in het dossier koos u vooral voor een frontale aanval op de media en verdedigde u uitgebreid dat er drones waren opgemerkt en dat een spoedprocedure gerechtvaardigd was. Daarmee ging u niet in op de kern van de aantijgingen en zat u helemaal naast de kwestie.

Eigenlijk beoogden we met onze vragen een toelichting bij hoe u de dreiging onderbouwde, wat de proportionaliteit en noodzaak was voor de spoedprocedure en hoe u tot uw materieelkeuze en tot de prijszetting kwam, naast een uitleg over de vele tegenstrijdigheden in communicatie en besluitvorming. Op die punten hebt u toen niet geantwoord. Daarom heb ik een opvolgvraag ingediend over de hoogdringendheid die u hebt ingeroepen op basis van vermeende acute dreigingen van vijandige drones. In de media had u namelijk verklaard dat er werd gespioneerd, terwijl daar op dit moment nog altijd geen bewijs voor is. Ik verwijs naar de schriftelijke versie van mijn vraag wat dat betreft.

Voorts blijkt dat uw coalitiepartner, minister Van Peteghem, twijfels uitte over uw aanpak en dat u het negatieve advies van de Inspectie van Financiën, waarin zij wees op de noodzaak van een marktbevraging, negeerde. Waarom hebt u die niet geïnitieerd?

Waarom hebt u gekozen voor detectiematerieel, met name RF-antennes van het bedrijf Senhive, terwijl die, voor zover we weten, alleen geschikt zijn voor drones die via radiofrequentie werken? Dat verklaart evenmin de hoogdringendheid. Er is natuurlijk een mix nodig, maar de bestelling was niet urgent, aangezien het vooral gaat om drones die via 5G opereren en dus niet via de klassieke RF-systemen.

Ik heb ook vragen over de prijscontrole en uw keuze voor een interne audit, terwijl op dat moment een extern onafhankelijk onderzoek werd gevraagd.

Intussen heeft de Federale Interneauditdienst (FIA) beslist om niet in te gaan op de vraag naar een audit, onder meer omdat er inmiddels een gerechtelijk onderzoek loopt en men zich daarin niet wil mengen, zo zegt men. Tegelijkertijd geven bronnen dicht bij uw kabinet aan dat er volgens hen nog geen sprake is van een echt gerechtelijk onderzoek, maar slechts van een voorlopig feitenonderzoek. Het gerecht voert met andere woorden geen echt onderzoek, zodat uw naam eventueel zou kunnen worden gezuiverd, maar wel net genoeg om een interne audit volledig onmogelijk te maken.

Dat roept natuurlijk vragen op, want u hebt destijds gezegd dat u volledige transparantie in het dossier wilt bieden.

Dan blijft nog de vraag waarom we op dit moment nog altijd in het ongewisse blijven. Mijn fractie heeft enkele weken geleden formeel inzage gevraagd in alle relevante documenten over de aankopen, de offertes, de contracten, de prijsanalyses, het sms- en mailverkeer en de interne communicatie. We hebben op dit moment nog geen enkele reactie van uw kabinet ter zake gekregen.

Op al die vragen – ik verwijs nogmaals naar mijn schriftelijke versie – kreeg ik vandaag graag een antwoord.

01.02 Nabil Boukili (PVDA-PTB): Monsieur le ministre, vous passez des moments compliqués depuis quelques semaines, surtout depuis le reportage de *Pano*. En tant qu'opposition, nous critiquons votre politique depuis le premier jour: le fait que vous voulez détourner 34 milliards d'euros de notre sécurité sociale, de nos pensions et de nos services publics vers des marchands d'armes, ainsi que la manière dont vous tentez de faire passer ces achats d'armement au plus vite au Parlement, avec le moins possible de transparence et de contrôle.

Ce que nous constatons ces dernières semaines, c'est que la critique vient désormais également de l'intérieur de votre majorité. Les ministres de Vooruit, M. Vandenbroucke et M. Beenders, remettent publiquement en question la forte hausse des dépenses militaires. Le président du cd&v, Sammy Mahdi, y a même ajouté un chiffre concret: "Imaginons que nous ramenions cet objectif à 1,8 %, cela permettrait déjà de dégager 600 millions d'euros". C'est un début, mais cela montre que de plus en plus de personnes prennent conscience que ce réarmement entraîne des conséquences négatives et qu'il n'a pas grand-chose à voir avec notre sécurité, sinon on ne proposerait pas de reporter ou de réduire ces dépenses.

Depuis le reportage de la VRT sur le Dronegate, en tant que ministre de la Défense et du Commerce

extérieur, vous avez confondu un hélicoptère de police avec un drone. Vous faites d'ailleurs face à un problème encore plus important: votre partenaire de gouvernement Vooruit bloque désormais tout nouvel achat tant que l'audit sur l'acquisition de matériel anti-drones n'a pas été réalisé. Cet audit devrait justement faire suite aux révélations de ce reportage de la VRT, qui montrait d'abord une exagération de la menace via la transmission d'images erronées à la presse, puis une procédure d'achat en urgence de 50 millions d'euros d'équipements anti-drones, sans appel d'offres classique, sans consultation de marché, à des prix potentiellement excessifs, et avec de possibles conflits d'intérêts. Cet audit devrait précisément apporter de la transparence. Or il apparaît aujourd'hui qu'il n'aurait pas lieu. Le service d'audit a "estimé ne pas avoir à répondre favorablement à la demande du ministre de la Défense".

Alors, monsieur le ministre, plusieurs questions se posent.

Pourquoi le service compétent a-t-il refusé de mener cet audit? Est-ce réellement parce qu'il ne se sent pas suffisamment spécialisé dans les dossiers d'achats militaires, comme cela est rapporté? Ou d'autres éléments entrent-ils en ligne de compte, comme une enquête judiciaire en cours voire des pressions politiques.

Mais la question que nous nous posons tous est sans doute la suivante. Que faire maintenant? Et je cite le porte-parole de Vooruit: "Même si l'Audit fédéral interne maintient qu'il ne peut ou ne veut pas réaliser cet audit, une analyse de l'achat du matériel anti-drones reste nécessaire". Faut-il dès lors constater que tous les achats restent bloqués au sein de la majorité tant qu'il n'y a pas de clarté? Combien de temps cela va-t-il encore durer? Transmettez-vous effectivement le dossier à la Cour des comptes, qui dispose de l'expérience nécessaire en matière de grands dossiers de défense? C'est en tout cas l'alternative que le PTB-PVDA défend. Nous déposerons demain, en séance plénière, une motion d'ordre demandant une enquête indépendante de la Cour des comptes: conflit d'intérêts potentiel, prix excessifs, contournement des règles, chaque élément doit être examiné. Et j'aimerais bien connaître votre avis sur cette question, monsieur le ministre.

01.03 Axel Weydts (Vooruit): Ik zal het enkel over de audit hebben, aangezien er de komende jaren nog zeer veel middelen aan Defensie zullen worden besteed. Vooruit vindt dat belangrijk en stelt dit voor alle duidelijkheid niet in vraag, in tegenstelling tot andere partijen die investeringen in onze veiligheid en in Defensie in vraag stellen.

We willen er ons echter van verzekeren dat het vele belastinggeld voor de investeringen in en de heropbouw van onze krijgsmacht op een zo correct mogelijke manier wordt aangewend. Een onafhankelijke audit is daarvoor aangewezen, niet alleen met betrekking tot de aankoop van drones en de counterdronemaatregelen, maar ook met het oog op de aankoopprocedure in het algemeen. Dat kan volgens mij ook de vertrouwensbreuk bij de bevolking naar aanleiding van de *Pano*-reportage over de legeraankopen herstellen. Daarom is het voor ons belangrijk dat die audit er absoluut komt.

We hebben kennisgenomen van de initiële weigering van FIA om in te gaan op die vraag om een audit. Kan via alle mogelijke politieke kanalen geprobeerd worden om hen alsnog te overtuigen om die audit uit te voeren? Indien druk van de eerste minister of anderen geen soelaas biedt – FIA beslist immers autonoom – overweegt men dan andere instanties, bijvoorbeeld het Rekenhof, die de gevraagde audit op een performante en snelle manier zouden kunnen uitvoeren? Voor Vooruit moet die audit er zeker komen.

01.04 Staf Aerts (Ecolo-Groen): Mijnheer de minister, een maand geleden hebben we een spervuur aan vragen op u afgevuurd naar aanleiding van de *Pano*-reportage. U hebt toen veel tijd gespandeerd aan aanvallen op de pers, parlementsleden en zelfs het Vlaams Vredesinstituut, maar daardoor zijn veel vragen onbeantwoord gebleven. Ik heb daarom vijf vragen en met het oog op de transparantie is het voor mij cruciaal daar een antwoord op te krijgen. Het gaat immers over veiligheid en over zeer veel belastinggeld. Ik hoop daarom vandaag wel antwoorden te krijgen. Er moeten nog heel veel punten worden opgehelderd.

Ten eerste, over het verspreiden van die beelden van de zogenaamde drone die dan een politiehelikopter bleek te zijn, hebt u verklaard dat er verschillende checks waren gedaan. Echter, enkele zinnen later bekende u in april 2026 dat u ook uw twijfels had. Dat is vrij tegenstrijdig. Daarom heb ik daarover een groot aantal vragen.

Welke diensten en welke experts hebben u de informatie bezorgd en hebben op alle mogelijke manieren gecheckt, zoals u hebt aangegeven, dat het effectief om een drone ging? Wie heeft de checks uitgevoerd? U stelt dat u die diensten niet voor de bus wilt gooien, maar ik wil vooral zeker zijn dat uw verhaal klopt. Daarvoor kunt u zich niet verschuilen achter de diensten. Dat is van cruciaal belang.

U stelde ook dat u pas na de factcheck van de VRT wist dat het om een politiehelikopter bleek te gaan. Hoe komt het dat geen enkele van uw diensten eraan heeft gedacht om dat in de tussenliggende periode toch ook eens te checken? Er was een groot onderzoek bezig, maar blijkbaar is dat dan toch niet gecheckt. Hoe komt het dat de beschikbare informatie daarvoor niet is gebruikt?

U hebt ook verschillende keren opgemerkt dat het niet om geclassificeerde informatie ging. Kunt u dan de exacte en volledige rapporten en inschattingen van die diensten en experts aan ons bezorgen en met het Parlement delen? Dat zou helderheid kunnen creëren.

Tot slot kom ik terug op het punt waarmee ik begonnen ben. U bekende dat u twijfels had, maar tegelijk was u in de overtuiging dat het om een echte drone ging. Welke van beide versies is nu eigenlijk de correcte versie? Er is daar een heel grote tegenstrijdigheid. Welke van de twee versies is correct?

Ik kom nu bij het bezorgen van de informatie aan HLN. Hoe hebt u die beelden bezorgd? Van welke dienst hebt u de beelden gekregen? Wist de bezorger van de beelden dat u ze aan de pers zou bezorgen? Was het de bedoeling om ze op die manier aan u te bezorgen?

Hebt u zelf gevraagd om anoniem te blijven en niet als minister van Defensie te worden geciteerd? Dat is belangrijk want dat is het argument dat u gebruikt om aan te geven dat u het bericht niet moest rechtzetten omdat uw naam niet werd genoemd. Hoe komt het dat u daarin anoniem werd geciteerd?

Er zouden na het bezorgen van de beelden nog vragen aan u zijn gericht, zoals de vraag of het wel echt was en of het geen politiehelikopter betrof. Klopt dat? Zijn die vragen er geweest? Zijn er extra checks uitgevoerd of hebt u toch verschillende keren bevestigd dat het wel degelijk om een drone ging?

Deelt u wel vaker dergelijke beelden? Mogen wij veronderstellen dat u dat sinds het aantreden van de regering nog hebt gedaan?

Over uw claims in antwoord op de *Pano*-reportage was een van de centrale argumenten dat in het kader van het Belgische steunpakket aan Oekraïne eind 2025 een prijzencontrole plaatsvond bij COBBS met betrekking tot de levering van de BLAZE Hunter. Daaruit zou zijn gebleken dat de gehanteerde eenheidsprijs wel degelijk marktconform was en dat de Inspectie van Financiën bij dat dossier geen opmerkingen maakte. Vreemd genoeg heeft de Inspectie van Financiën wel degelijk opmerkingen gemaakt. De minister van Begroting heeft daar zelfs opmerkingen over gemaakt. Hij heeft dat zeer sterk in twijfel getrokken. Waarom hebt u dan foutieve informatie bezorgd? Wat waren de suggesties om die foutieve informatie te verspreiden? Hoe kunt u zo zeker zijn dat u de correcte prijs betaalde als zelfs de dienst Prijzencontrole van Defensie in de pers zegt niet verantwoordelijk te zijn voor mogelijke lacunes en onvolkomenheden in zijn rapport?

Er zijn ook heel wat vragen over het negatieve advies in het urgente dronedossier. Wat waren de argumenten van Defensie om de argumenten van de minister van Begroting te weerleggen? Welke argumenten werden daarbij gebruikt? Kunt u ook uitsluiten dat de beelden en de sluiting van de luchthaven van Zaventem geen rol hebben gespeeld bij het gunnen van dat dossier en bij de besprekingen? Minister Van Peteghem heeft al gezegd dat dit is gebeurd na een bespreking van het rapport van de Nationale Veiligheidsraad, in diezelfde periode uiteraard.

Tot slot is er het verzoek om een interne audit van de aankoopdiensten uit te voeren. U hebt die audit aangekondigd, maar u hebt niet geantwoord op de vraag wat de scope van die gevraagde audit is. Ik vind dat nog altijd van belang. De Federale Interneauditdienst (FIA) gaat daar niet op in. Kunt u schetsen welk antwoord u hebt gekregen en ons ook de aanvraag bezorgen? U hebt volledige transparantie beloofd. Ik denk echt dat het ons recht is om die ook te vragen. FIA heeft gezegd het onderzoek niet te kunnen uitvoeren. We willen nog altijd dat die transparantie er komt. Steunt u onze vraag naar een onderzoek door het Rekenhof?

De **voorzitter**: Ik ben redelijk coulant geweest qua spreektijd, omdat u ook vijf vragen hebt ingediend.

01.05 **Christophe Lacroix** (PS): Monsieur le ministre, la résilience et la confiance d'une nation et d'un pays reposent sur la transparence, la lutte contre l'opacité, l'efficacité et la rigueur. Or, manifestement, dans les achats militaires récents, on s'aperçoit que ce n'est pas vraiment le cas.

Vous disposez de crédits très larges, au total 34 milliards d'euros; 2 % du PIB, c'est 12,8 milliards d'euros. On demande aux citoyens de faire de nombreux efforts. On exclut du chômage toute une série de personnes. On demande aux services publics de faire également des efforts. On enlève aux citoyens et aux gens qui travaillent une partie de leur indexation. Et vous, vous semblez agir sans contrôle dans les achats. L'achat des systèmes anti-drones fait l'objet aujourd'hui de grandes questions sur la gouvernance, la transparence et l'opacité de ce marché.

Aujourd'hui, tout récemment, on apprend qu'effectivement, l'Audit interne refuse de faire ce contrôle que vous avez sollicité, parce qu'il ne disposerait pas des moyens pour le faire. Est-ce vraiment la raison? Je n'en sais rien. Mais cela s'apparente quand même finalement à un jeu du chat et de la souris où, pour obtenir une réponse, je ne vois qu'un seul moyen. C'est la raison pour laquelle j'ai déposé une motion dans ce sens au nom du groupe socialiste pour que la Cour des comptes, qui est un organe qui dépend du Parlement et qui est indépendant du gouvernement, fasse cet audit interne.

Monsieur le ministre, depuis mes précédentes questions, où en est ce dossier ainsi que celui des autres achats de systèmes anti-drones? Quelle est votre réaction face au refus de l'Audit interne de l'État fédéral? Quelles raisons ont été formulées, les vraies raisons, les raisons précises? Et comment, dans ces conditions, assurer la transparence que vous aviez promise, la transparence que nos concitoyens attendent au vu des milliards d'euros dépensés?

01.06 **Kjell Vander Elst** (Anders.): Mijnheer de minister, heel het circus volgend op de *Pano*-reportage heeft ervoor gezorgd dat het draagvlak begint te verdwijnen. Dat is uw verantwoordelijkheid. Inderdaad, het behoud van het draagvlak voor de middelen die aan Defensie worden toebedeeld wordt moeilijker doordat u niet hebt willen antwoorden op een aantal pertinente vragen tijdens de *Pano*-reportage. Door vervolgens onder andere zeer fors te reageren op de VRT-journalisten, hebt u het circus alleen maar groter gemaakt. Nu worden we geconfronteerd met het probleem dat zowel de bevolking als partijen van de meerderheid de uitgaven voor Defensie ter discussie beginnen te stellen.

Eerst moesten we de audit afwachten. Dat is terecht. Het is een zeer gezond principe dat we eerst nagaan of alle middelen correct en transparant zijn besteed en of de regels zijn gevolgd. De audit vindt evenwel niet plaats, want FIA heeft aangegeven die niet te willen uitvoeren.

Ondertussen worden politieke ballonnen opgelaten, zoals de vraag of 1,8 % van het bbp misschien toch voldoende is. U kunt dan wel zeggen dat dat niet gelinkt is aan de *Pano*-reportage, het zorgt ervoor dat het draagvlak bij de bevolking zienderogen afneemt. Hoe meer men de middelen en de defensie-investeringen ter discussie stelt, hoe meer mensen zich beginnen af te vragen of dat allemaal wel nodig is en of er inderdaad zoveel geld naar defensie moet gaan.

Mijnheer de minister, iedereen, het Parlement, u en de bevolking, heeft er belang bij dat de mist rond het dronedossier eindelijk optrekt. De essentie is dat er een audit komt die alles correct, openbaar en transparant analyseert. FIA heeft nu gezegd dat het die audit niet doet. Hoe reageert u, ten eerste, op die weigering? Zult u FIA vragen om de audit wel uit te voeren?

Ten tweede, steunt u ook mijn vraag om, als FIA bij zijn weigering blijft, het Rekenhof te gelasten met een audit, zodat er zo snel mogelijk duidelijkheid komt in het dossier en we het draagvlak voor investeringen in defensie bij de bevolking kunnen behouden?

01.07 **Peter Buysrogge** (N-VA): Mijnheer de minister, ik hoop dat niemand iets heeft tegen een deftige drone- en counterdronestrategie. Wij zijn daar alleszins nog steeds een zeer sterke voorstander van.

We hebben enkele weken geleden allemaal een vooringenomen reportage van *Pano* gezien, die heel wat deining heeft teweeggebracht. U hebt vervolgens een aantal initiatieven genomen en de zaken intern laten controleren. U hebt ook aan FIA gevraagd om het nodige onderzoek te doen. Ik heb bovendien begrepen dat het federaal parket in Brussel eveneens een onderzoek voert. Ik denk dat dat goed is. Als er enige mist ontstaat door een vooringenomen reportage van *Pano*, die bovendien gevoed

wordt door een aantal protagonisten, dan is het goed dat daar de nodige antwoorden op kunnen worden geformuleerd.

In die zin was de communicatie van die federale instantie van afgelopen week, dat ze geen onderzoek kan of zal voeren, enigszins verrassend. Ik denk dat er verschillende redenen kunnen bestaan voor die dienst om dat niet te doen. Misschien is die dienst inderdaad onvoldoende capabel om dat onderzoek aan te kunnen. Misschien wil die dienst zich afzijdig houden, omdat het federaal parket een onderzoek voert. Dat kan eveneens een goede redenering zijn. Het is alvast geruststellend dat men aangeeft dat er misschien geen smoking gun is en dat men de zaak misschien gewoon zo moet laten.

Alleszins denk ik dat het noodzakelijk is dat er heel wat initiatieven worden genomen om klaarheid te scheppen. Iedereen heeft daar recht op. Het is noodzakelijk dat er actie wordt ondernomen en dat er, in de mate van het mogelijke, een audit – er zijn heel wat federale instanties – kan plaatsvinden. Wij zijn daar alleszins voorstander van.

Voor het overige, mijnheer de minister, verwijs ik naar de schriftelijk voorbereide vragen.

01.08 Koen Van den Heuvel (cd&v): De discussie over het drone-incident duurt nu al een aantal weken en ook voor cd&v is dit zeker een belangrijk debat, gelet op het draagvlak bij de bevolking. Rekening houdend met de geopolitieke omstandigheden zijn extra defensie-uitgaven nodig en ik meen dat niemand dat ontkent. We hebben er in deze commissie steeds op gewezen dat het hierbij belangrijk is te waken over het draagvlak bij de bevolking. We staan immers voor een grote budgettaire uitdaging en nog andere noodzakelijke ingrepen. Daarom moet men op een efficiënte en transparante manier de extra uitgaven besteden en daarover op gepaste wijze communiceren.

De drie lijnen die we sinds het begin van de legislatuur uitzetten, namelijk efficiëntie, een Europese aanpak met minder versnippering en gepaste communicatie zijn nog altijd broodnodig. Ik zal de eerste minister niet citeren, maar ook hij legt de nadruk op het belang van op een gepaste communicatie. Te enthousiast communiceren kan namelijk soms verkeerd overkomen. Dat is wellicht ook gebeurd met het drone-helikopterincident.

Ik zeg nogmaals dat iedereen wel eens een fout kan maken. Me dunkt is deze kwestie nu wel voldoende aan bod gekomen in deze commissie. Herhaling heeft soms haar rechten, maar ik denk daarbij vooral aan Latijnse verbuigingen. Gepaste communicatie, efficiëntie en transparantie zijn hier absoluut belangrijk.

FIA geeft aan dat het hem niet toekomt die audit uit te voeren, aangezien het niet over de daarvoor nodige expertise beschikt. Wat zijn de redenen daarvoor? Is dat zo? Zijn er nog andere redenen? Welke stappen wilt u dan wel ondernemen om in dit dossier voor transparantie te zorgen?

01.09 François De Smet (DéFI): Monsieur le ministre, je ne m'étais jamais exprimé sur ce dossier. Je m'en tiendrai aux derniers développements récents, qui me paraissent poser des questions.

D'abord, depuis le début – il faut vous le reconnaître –, vous avez promis une transparence totale sur ce dossier et un audit. Depuis le début de la semaine, nous savons que cet audit ne peut pas être fait par l'Audit fédéral, pour des raisons que personne ici ne semble comprendre. Moi, en tout cas, je ne les connais pas. Peut-être les connaissez-vous.

Deuxièmement, un partenaire de votre majorité semble dire qu'il va bloquer désormais toute nouvelle acquisition militaire tant que la lumière n'aura pas été faite. C'est quand même ennuyeux.

Puisque l'Audit fédéral ne veut pas s'acquitter de cette mission d'audit, quelle instance indépendante va-t-elle le faire? Êtes-vous prêt, oui ou non, à ce que la Cour des comptes se saisisse du dossier? Je crois à titre personnel que seule la saisine de la Cour des comptes permettra d'apporter cette transparence et de rassurer ici la représentation nationale.

Deuxièmement, pouvons-nous bien comprendre que tant que cet audit indépendant n'est pas produit, *de facto*, ce gouvernement n'est plus capable de procéder à de l'achat de matériel militaire?

01.10 Minister Theo Francken: Goedemorgen of goedemiddag allemaal, bonjour chers collègues, in

verband met de *Pano*-reportage is er een lange parlementaire vergadering geweest, met heel veel uitleg. Ik heb genoteerd dat een aantal oppositieleden zeiden dat er nog zodanig veel vragen openstonden dat nu bij de nieuwe vragen eigenlijk bijna opnieuw dezelfde worden ingediend. Mijn antwoord zal dus deels hetzelfde zijn.

In verband met de Federale Interneauditedienst (FIA) ben ik waarschijnlijk meer dan wie het meest gegeneerd dat die dat niet wil doen. Het zou gemakkelijker zijn als hij dat wel wilde doen. We hebben, na overleg in het kernkabinet, een brief gestuurd naar FIA met de vraag wat we precies moesten vragen om te onderzoeken. We hebben die brief verstuurd en kregen een antwoord terug waarin wordt gemeld dat FIA dat niet zal doen. Dat is ambetant. Dat is niet leuk. Ik had het liever gehad dat FIA dat wel zou doen. Dan zou ik minder miserie hebben en niet opnieuw al die vragen moeten beantwoorden. We zullen nu verder in de regering bekijken wat we daarmee doen.

Ik begrijp dat er vragen zijn om het Rekenhof in te schakelen. Er zijn ook vragen om met FIA misschien opnieuw in gesprek te gaan, om te bekijken of het toch mogelijk is om te remediëren. Er loopt op dit moment ook een gerechtelijk onderzoek, een informatieonderzoek. Dat moet allemaal even bekeken worden binnen de regering. Dat zullen we deze week zeker doen. Vorige week was ik afwezig. Twee weken geleden was het reces. De week daarvoor was ik in Amerika en Canada. Het zijn dus drukke weken geweest, met als gevolg dat we deze week daar zeker over zullen beraadslagen. Gisteren was er ook een vergadering van de interkabinettenwerkgroep (IKW) daarover, om te bekijken wat we er nu precies mee doen.

Er is vraag naar transparantie en een audit. Dat vormt voor mij geen enkel probleem. Ik ben daar voorstander van. Laat dat maar gebeuren. Ik heb niets te verbergen. Defensie heeft niets te verbergen. Elke dag opnieuw bewijzen we dat.

Er vond een commissievergadering achter gesloten deuren plaats. Ik kan die informatie dus niet allemaal meedelen, maar degenen die de moeite hebben gedaan om daar aanwezig te zijn, hebben zeer uitgebreid kunnen horen welke goede capaciteiten we hebben gekocht. Ze hebben ook kunnen horen dat die capaciteiten, die trouwens door meerdere landen worden aangekocht, werken en dat het zeer goede capaciteiten zijn.

Als de vorige regering wat sneller in actie was geschoten en de dreiging van drones sneller had onderkend, want elke militaire expert zegt al jaren dat dát de dreiging is die op ons afkomt – dan hadden we dat allemaal niet in urgentie moeten aankopen. Dan was het al gebeurd. Maar goed, ik neem mijn verantwoordelijkheid.

We hebben het urgent aangekocht en ik sta 100 % achter die urgente aankoop, achter wat we hebben gekocht en achter de prijs die we hebben betaald. Laat dat heel duidelijk zijn.

Ik krijg trouwens weinig vragen over de inhoud zelf. Nu gaat het over dat filmpje en over wie dat heeft gecheckt en over FIA. Dat is allemaal goed, geen probleem. U moet die vragen stellen, u mag alle vragen stellen. Echter, over de capaciteiten zelf die we hebben gekocht en over de prijs hoor ik precies niet veel meer. Dat was nochtans het initiële sentiment van de *Pano*-reportage, namelijk dat we veel te veel zouden hebben betaald, dat we slechte capaciteiten zouden hebben aangekocht, dat het allemaal op niets zou trekken, dat het niet zou werken en dat we met geld zouden hebben gesmeten om vriendjes te bedienen. Daar hoor ik niet veel meer van. Misschien terecht, want men kan dat blijven herhalen, maar dan moet men ook met bewijzen komen. Die bewijzen zijn er natuurlijk niet. Pijnlijk.

Op de vraag welke gebeurtenissen en inschattingen aan de basis lagen van de opmaak van het acuut actieplan voor counterdronemiddelen, ben ik in de vorige commissievergadering uitgebreid ingegaan. Eigenlijk valt daar niets meer aan toe te voegen, maar ik vat het nog even samen. In essentie komt het erop neer dat Defensie, toen begin oktober vorig jaar de eerste drones werden gesignaleerd boven het militair domein van Elsenborn, onmiddellijk de analyse maakte dat het zelf niet over voldoende middelen beschikte om drones te detecteren of te neutraliseren. De informatie over droneactiviteiten was bovendien verspreid over verschillende instanties en er bestond geen centraal systeem om die informatie te verzamelen.

De même, lorsque des drones ont été signalés début novembre à proximité de la base aérienne de Kleine-Brogel et de plusieurs aéroports civils, il s'est avéré que ni la Défense ni aucun autre service ne

disposait des moyens techniques nécessaires pour objectiver ces observations.

Er was dus een dringende behoefte bij Defensie, bij andere overheidsdiensten en bij de bredere samenleving, zoals vertolkt in de commissie hier, om snel een capaciteit op te bouwen. Daarom werd reeds in oktober een acuut actieplan opgesteld. Dat actieplan, met bijhorende geplande aankopen, werd al op woensdag 22 oktober toegelicht in de commissie voor de Opvolging van de militaire missies.

De dronewaarnemingen gebeurden niet alleen door Defensie en stonden niet op zichzelf. Ze maakten deel uit van een bredere context, waarin we tegelijkertijd een toename zagen van DDoS-aanvallen, gelijkaardige drone-incidenten in andere Europese landen, een verhoogde dreigingsomgeving rond Euroclear, de aanwezigheid van Russische oppositiefiguren in Brussel en activiteiten in de Noordzee van een Russisch schip dat gelinkt wordt aan spionage en hybride operaties. In die context is het niet ernstig om die feiten als losstaande of toevallige incidenten weg te zetten.

J'ai d'ailleurs toujours dit qu'il était difficile de déterminer l'origine de ces drones. Sans la possibilité d'abattre un drone et de le relier à un opérateur, il est particulièrement complexe d'identifier un auteur avec une certitude absolue. Ce n'est pas une anomalie, c'est la réalité de cette menace hybride.

Kijk trouwens maar eens naar wie de aanslag op de synagoge in Luik heeft gepleegd. Het is de jongste jaren een gangbare praktijk geworden om mensen in te schakelen en te betalen, zonder dat die misschien weten wie precies de opdrachtgever is. We zullen zien wat er nog allemaal op ons afkomt.

Ik ben in de vorige commissie uitgebreid ingegaan op de reden waarom er werd gekozen voor onder andere RF-detectiemateriaal. Het klopt dat de CEO van Senhive in de *Pano*-reportage spreekt van de SENID+. Dat is uiteraard zijn zaak en u kunt hem er altijd eens over ondervragen.

Defensie is altijd uitgegaan van de SENIDPRO. Dat werd op 5 november 2025 zo gebriefd aan de leden van de commissie voor de Controle op de Legeraankopen en -verkopen in de PowerPoint die toen werd getoond en toegelicht door Defensie en mijn kabinet en die ook aan het commissiesecretariaat werd bezorgd. Daarin staat letterlijk "roll-out detectie SENIDPRO van de firma Senhive". Dat dat systeem ook de mogelijkheid heeft om bijkomende sensoren en effectoren te integreren, werd toen ook toegelicht in de commissie. Ik begrijp dus niet dat leden van die commissie nog altijd vragen of het nu de SENIDPRO of de SENID+ was, terwijl in die commissie zelf zwart op wit werd getoond dat het de SENIDPRO is. Dan moet u uw dossier van toen eens opnieuw bekijken, want ik vind dat vreemd.

Wat de aankoop van de BLAZE betreft, in het kader van het Belgisch steunpakket aan Oekraïne vond eind vorig jaar een prijzencontrole plaats bij COBBS omtrent de levering van de BLAZE *dronehunter*. Hieruit is gebleken dat de gehanteerde eenheidsprijs wel degelijk marktconform was.

Il est vrai que l'Inspection des finances a émis un avis négatif et formulé des remarques concernant l'ensemble du dossier. Ceux-ci ont été transmis en toute transparence à la commission Achats et ventes militaires. Ces remarques portaient sur la procédure, à savoir l'absence de consultation du marché et le fait que le contrôle des prix avait été effectué dans l'urgence. Aucune remarque spécifique n'a été formulée quant à l'exactitude du contrôle des prix chez COBBS et à sa conformité avec le marché, comme je l'ai également expliqué lors de la précédente commission.

We zijn wat in rondjes aan het draaien, want daarop heb ik allemaal al geantwoord.

Het bewijst vooral dat niet alleen gelekt werd uit het dossier met betrekking tot de aankoop acute counterdronemiddelen, maar ook uit het dossier met betrekking tot het steunpakket voor Oekraïne 2026. Het betreft dus twee lekken uit de commissie voor de Controle op de Legeraankopen en -verkopen.

Dat schaadt de werking van de commissie voor de Controle op de Legeraankopen en -verkopen en doet afbreuk aan de waardigheid van het parlementaire mandaat. Ik raad de voorzitter van die commissie, hier aanwezig, dan ook aan zijn leden eraan te herinneren dat het protocol tussen Defensie en de Kamer stipuleert dat leden van de commissie die de geheimhoudingsplicht schenden, onmiddellijk voor de rest van de zittingsperiode het recht verliezen om lid te zijn van die commissie.

Over de procedure herhaal ik dat geen regels of wetten zijn overtreden. In het dossier wordt expliciet

verwezen naar artikel 25 van de wet van 13 augustus 2011, dat in twee relevante uitzonderingen voorziet.

La première est l'exception pour cause de crise ou d'urgence, qui autorise de recourir à une procédure accélérée lorsque la situation sécuritaire ne permet pas de suivre une procédure classique avec publicité.

De tweede uitzondering betreft technische redenen of exclusieve rechten. In sommige gevallen kan slechts één leverancier voldoen aan de technische vereisten, bijvoorbeeld omdat het systeem compatibel moet zijn met bestaande digitale infrastructuur en systemen, of omdat een bedrijf exclusieve distributierechten heeft. Volgens Defensie, de commissie voor de Controle op de Legeraankopen en -verkoop en de federale regering was dat in dit dossier het geval. Verschillende systemen moesten immers compatibel zijn met bestaande systemen bij Defensie en andere diensten, waaronder de politie. In sommige gevallen was er maar één leverancier die het benodigde materiaal kon leveren binnen de vereiste termijn.

Ik denk dus dat we heel goed bezig zijn op het vlak van de uitrol van het materiaal en de timing.

De volledige dossiers, het acute counterdronedossier en ook het steunpakket Oekraïne 2026 werden, inclusief het advies van de Inspectie van Financiën, het begrotingsakkoord en het advies van de commissie voor de Controle op de Legeraankopen en -verkoop, voorgelegd aan de ministerraad, die verantwoordelijk en bevoegd is voor de administratieve en budgettaire controle van elk dossier. De ministerraad keurde de dossiers vervolgens goed.

In de Belgische staatsinrichting, of dat nu op federaal dan wel gewestelijk niveau of gemeenschapsniveau is, neemt de regering beslissingen op basis van consensus en geldt er een strikt geheim van beraadslaging. Wie welk standpunt innam, hoe de discussie verliep, welke argumenten werden gebruikt en de voorbereidende nota's zijn niet openbaar en vormen uitzonderingen op de openbaarheid van bestuur. Op uw vraag naar de verschillende standpunten in de ministerraad, zeg ik u dat beslissingen in consensus worden genomen. Het Parlement krijgt daar dus geen inzage in. Het debat is gevoerd en alle ministers, ook de minister van Begroting, hebben het dossier finaal goedgekeurd. Dat is toch heel duidelijk.

Daarnaast voorziet het protocol tussen de commissie voor de Controle op de Legeraankopen en -verkoop en Defensie er niet in dat het begrotingsakkoord moet worden bezorgd. Meer zelfs, er wordt enkel gesproken over "de dossiers in de fase aanvraag voorafgaandelijk akkoord". Welke elementen daarbij moeten zitten, wordt nergens gespecificeerd. Ik zou bijvoorbeeld ook het advies van de Inspectie van Financiën niet kunnen meesturen. Uiteindelijk wordt dat advies vanuit de commissie toch aan journalisten gelekt. Ik vraag me dus af waarom we dat advies van de Inspectie van Financiën nog zouden meesturen. Volgens het protocol ben ik daar helemaal niet toe verplicht.

Uiteindelijk gebeurt de ultieme toetsing van administratieve rechtshandelingen door de Raad van State, die opgericht is als een specifiek rechtscollege dat wel de macht heeft om beslissingen van administratieve overheden te toetsen en ongedaan te maken. Geen enkele firma heeft gebruikgemaakt van de mogelijkheid om het dossier aan te vechten bij de Raad van State. Dat is toch wel straf voor een dossier waarin volgens sommigen in de zaal zo gigantisch veel fouten zijn gemaakt. Als het een dermate slecht dossier is, waarom is er dan geen enkel bedrijf uit de defensiesector dat radarsystemen, detectiesystemen of counterdronesystemen maakt naar de Raad van State gestapt? Dat is toch vreemd. Als men vindt dat men onrecht is aangedaan, kan men toch naar de Raad van State stappen, die dan nagaat of de procedure correct is verlopen. Geen enkel bedrijf heeft dat evenwel binnen de termijn gedaan. Er zijn veel dossiers waarbij bedrijven wel naar de Raad van State stappen. Dat gebeurt heel vaak. Heel vaak stapt een concurrerend bedrijf naar de Raad van State, omdat men het niet eens is met de beslissingen van de regering en men meent dat er procedurefouten zijn gemaakt. Nu heeft niemand dat gedaan.

Over het filmpje blijf ik ook bij wat ik in de vorige commissie heb gezegd. Ik krijg het verwijt dat ik niet-geclassificeerde informatie aan een journalist heb bezorgd, terwijl mogelijk dezelfde persoon die dat verwijt maakt, zelf geclassificeerde informatie keer op keer aan een journalist bezorgt, zonder dat zijn eigen vingerafdruk er natuurlijk op staat. Dat is toch wel bijzonder ironisch. Ik bezorg dus niet-geclassificeerde informatie aan een journalist en er worden keer op keer geclassificeerde documenten

vanuit de commissie voor de Controle op de Legeaankopen en -verkoop aan journalisten bezorgd. Ik krijg dan de vraag waarom ik die informatie heb bezorgd, waarschijnlijk van diezelfde die informatie aan een journalist heeft bezorgd. De kans is bijzonder groot. We zullen zien, misschien komt daarover binnenkort meer nieuws.

En tant que ministre de la Défense, je suis responsable d'un point de vue politique de mes services et j'assume pleinement cette responsabilité. Je ne vais pas pointer du doigt publiquement des membres de mon équipe pour me protéger politiquement ou pour satisfaire la curiosité de certains. Dans ces services, il y a des militaires, des analystes et des collaborateurs qui travaillent jour et nuit pour assurer notre sécurité, souvent dans des conditions difficiles et avec une pression énorme.

Het zou voor mij politiek veel gemakkelijker zijn om, zoals sommige voorgangers wel deden, gewoon naar de diensten te wijzen zodra er discussies ontstaan. Zo werk ik echter niet. Verantwoordelijkheid nemen betekent ook verantwoordelijkheid dragen wanneer achteraf blijkt dat bepaalde inschattingen niet correct waren. Heb ik dat laten checken door meerdere diensten? Ja. Als u mij vraagt welke diensten, dan zeg ik dat niet. Ik neem mijn verantwoordelijkheid. Zo simpel is dat. Daarna is dat fout gebleken. Daarna; niet daarvoor. Sommigen beweren immers de hele tijd dat ik bewust helikopterbeelden heb verspreid in de veronderstelling dat het een drone was, wat achteraf niet waar bleek te zijn. Ik wil dit even verduidelijken, zodat de tijdlijn juist is. Dat was fout en ik geef dat toe. Ik neem mijn politieke verantwoordelijkheid daarvoor en zal niet al mijn diensten voor de bus gooien. Ik zal dat nu niet doen en ook niet in de toekomst.

Op het moment zelf werd dat beeldmateriaal door verschillende betrokken diensten beschouwd als een drone, volledig in lijn met de beschikbare informatie, de meldingen die op dat ogenblik binnenkwamen en de context van verhoogde waakzaamheid waarin ons land zich bevond. Achteraf is gebleken dat het in dit specifieke geval ging om een politiehelikopter die deelnam aan een zoekactie naar een eerder gemelde drone.

Cela démontre surtout la complexité de la situation. Ceux qui prétendent aujourd'hui que cela aurait pu être vérifié avec certitude à ce moment-là ignorent tout simplement la réalité d'un contexte sécuritaire aussi difficile.

Omdat Defensie, mijn kabinet en ikzelf recht in de schoenen staan, heeft Defensie, zoals aangekondigd tijdens de vorige commissie, zelf contact opgenomen met de Federale Interneauditdienst. De gesprekken resulteerden in een formele aanvraag voor een audit die op 27 april 2026 is bezorgd aan FIA. Wij vroegen een interne audit naar het verloop van de aankoopprocedure voor, ten eerste, de vijf contracten betreffende de initiële counterdronecapaciteit, die eind 2025 werden gerealiseerd door Defensie en, ten tweede, de dringende aankoop van militair materieel en militaire diensten ten behoeve van Oekraïne, deel 36.

L'objectif visé est de vérifier si la législation relative aux marchés publics dans le domaine de la défense et de la sécurité a été correctement respectée, d'analyser le processus suivi et de formuler des points d'amélioration ainsi que des recommandations afin de pouvoir répondre rapidement et de manière adéquate aux besoins opérationnels urgents.

Daarnaast hebben we FIA gevraagd, met het oog op de meest efficiënte besteding van de overheidsmiddelen en in de context van ruimere defensiebudgetten, om na te gaan of de bestaande organisatie en werkwijze voldoende zijn afgestemd op die nieuwe realiteit en of de wetgeving inzake overheidsopdrachten toelaat het vooropgestelde objectief te bereiken, namelijk Defensie opnieuw versterken en dus om de sterk gestegen aankoopbehoefte correct en vlot te verwerken.

Met een brief op 28 april heeft FIA verduidelijkt waarom hij op dit moment geen eigen audit opstart. Voor het dossier rond de counterdronecapaciteit wijst FIA erop dat er al een gerechtelijk onderzoek loopt. In die context acht men een parallelle interne audit niet aangewezen, zowel om juridische als organisatorische redenen en omdat gerechtelijke diensten over ruimere onderzoeksbevoegdheden beschikken.

FIA stelt dat het om een gerechtelijk onderzoek gaat. Het klopt dat het gerecht, namelijk het parket van Brussel, een onderzoek is opgestart. Volgens onze informatie is er echter nog geen onderzoeksrechter aangesteld en gaat het momenteel dus over een informatieonderzoek. Pas als het parket een

onderzoeksrechter aanstelt, kunnen we spreken van een formeel gerechtelijk onderzoek. In elk geval levert Defensie, indien gevraagd, al haar medewerking, want we staan – ik herhaal het – recht in onze schoenen.

En ce qui concerne le deuxième dossier relatif à l'aide à l'Ukraine, l'Audit fédéral interne (FAI) fait valoir que les deux dossiers sont étroitement liés sur le fond, ce qui implique qu'il convient d'abord d'attendre les résultats de l'enquête judiciaire en cours. En outre, le FAI fait remarquer que la conformité avec la législation en matière de marchés publics a déjà été examinée au préalable dans les avis de l'Inspection des finances, ce qui selon elle rendrait un audit interne supplémentaire peu susceptible d'apporter de nouveaux éléments.

Voor het bredere luik rond de versnelde aankoopprocedure verwijst FIA naar het bestaan van een gezamenlijke werkgroep tussen Defensie, de Inspectie van Financiën en het Rekenhof. Volgens FIA zou een gelijktijdige audit het werk van de werkgroep kunnen doorkruisen en bovendien de onafhankelijkheid in het gedrang brengen, indien hij zelf te nauw betrokken geraakt bij het uitwerken van verbeteringen aan het aankoopproces.

Tot slot geeft FIA ook aan dat de regelgeving rond overheidsopdrachten binnen Defensie bijzonder complex is en dat de dienst in tegenstelling tot de Inspectie van Financiën en het Rekenhof vandaag slechts beperkte expertise heeft opgebouwd in dat specifieke domein. Daarom acht FIA het logischer dat nadere analyse en controle in eerste instantie gebeurt door de instanties die daarin reeds gespecialiseerde ervaring en bevoegdheden hebben.

À la suite de ce refus formel, l'état-major a tenté de faire changer d'avis le FAI. Ces tentatives sont restées vaines jusqu'à présent. Lorsque la lettre de réponse a été transmise à mon cabinet par l'état-major de la Défense, j'étais en déplacement officiel aux États-Unis et au Canada. La semaine suivante, il y a eu une semaine de vacances parlementaires, après quoi je suis parti en mission économique en Turquie. Il n'a donc pas été possible de discuter de la réponse du FAI avec mon cabinet, et encore moins au sein du gouvernement.

Ondertussen werd wel nagedacht over een manier waarop we de audit alsnog konden laten uitvoeren. Dat werd ook afgetoetst met de partners in de regering. Ik zal op de eerstvolgende ministerraad mijn voornemen kenbaar maken over het verdere verloop. We kunnen bijvoorbeeld proberen om het gesprek met de Federale Interneauditdienst op politiek niveau voort te zetten, om te bekijken hoe en met welke afbakening er op korte termijn toch een audit van de gevraagde processen kan worden uitgevoerd, zonder dat er wordt geïntereferd met het gerechtelijke onderzoek.

Ik blijf erbij dat, gezien de aard van de opdracht en het wezen van de organisatie, FIA het meest geschikt is om de audit uit te voeren. Dat zullen we verder opnemen in de regering. Gisteren was er een vergadering van een IKW, morgen die van DAB en vrijdag komen het kernkabinet en de ministerraad samen. We zullen dan bekijken wat we daar het beste mee doen.

Ik ben voor een audit. Ik heb ook niets te verbergen. Voor mij komt er een audit. FIA zegt de audit niet te willen of niet te kunnen uitvoeren. Wij moeten nagaan of die dienst dat alsnog kan doen en wat daarvoor nodig is. We zullen zien wat dat verder oplevert. Ik zal u daarvan op de hoogte stellen. Geloof mij wanneer ik zeg dat niemand meer vragende partij is voor een audit dan ikzelf. Defensie heeft in bijzonder moeilijke omstandigheden gehandeld, onder grote tijdsdruk en in een context van hybride dreiging. Ik ben ervan overtuigd dat Defensie daarbij correct, integer en conform het wettelijke kader heeft gehandeld. Precies daarom hebben we zelf gevraagd om externe controle en bijkomende evaluatie. Ik hoop dan ook dat we snel kunnen samenzitten en zo snel mogelijk een audit kunnen organiseren.

Ik begrijp dat er vragen zijn om het Rekenhof met een audit te gelasten. Ik sluit dat op dit moment niet uit. Er zijn verschillende opties. Ofwel proberen we FIA ervan te overtuigen om de audit toch uit te voeren. Ofwel kiezen we voor een externe auditor. Ofwel bekijken we de piste van het Rekenhof. Laten we dat de komende dagen in de schoot van de regering bespreken en nagaan wat iedereen daarover denkt. Daarna zullen we zien. Ik begrijp dat in enkele voorstellen van resoluties wordt verzocht om de audit via het Rekenhof te laten verlopen. Geef mij nog even tijd om dat te bekijken met de coalitiepartners.

Er komt alleszins een audit van de zaken die in de brief zijn opgesomd. Het argument dat men dat niet wil doen wegens mogelijke interferentie met het gerechtelijke onderzoek, moeten we ernstig nemen. Laten we dat dus rustig bekijken en bespreken in de regering. In de commissievergadering van volgende week woensdag kan ik dan perfect zeggen wat afgesproken is en wat er verder zal gebeuren, of we werken via FIA, een externe auditor dan wel het Rekenhof.

Overigens, de regering kan het Rekenhof niet opdragen een studie of een audit uit te voeren. Dat kan alleen op vraag van het Parlement, via een meerderheid in de Kamer. De Kamervoorzitter kan evenmin het Rekenhof bevelen een audit uit te voeren. Het eerste idee was immers om een brief te sturen naar de Kamervoorzitter, die dan aan het Rekenhof een audit zou opleggen. Dat is evenwel niet mogelijk. Alleen op basis van een stemming in de Kamer kan men dus een audit door het Rekenhof opleggen. Ik begrijp dat sommigen van de oppositie een dergelijke stemming willen. Dat begrijp ik. Ik stel wel voor dat we in de regering bekijken hoe we het aanpakken. De piste van een audit door het Rekenhof is voor mij op dit moment dus niet uitgesloten. We moeten alleen nog even bekijken hoe we dat aanpakken.

Ten slotte ga ik nog even in op de opmerking dat we de nodige transparantie moeten geven en dat het draagvlak voor investeringen in Defensie verdwijnt.

Dat is alvast niet mijn aanvoelen. Dat blijkt ook niet uit publieke peilingen rond dat thema, ook al moet men altijd wel opletten met publieke peilingen. Vandaag zal daaromtrent trouwens in het Vlaams Parlement een interessant debat worden gevoerd. Hoe dan ook lijkt het mij niet dat er geen draagvlak meer zou zijn.

Afgelopen weekend heb ik een wat langere tekst geschreven over de verdeling van het budget. Als ik sommige partijen moet geloven, wordt al het geld van de belastingbetaler integraal aan Defensie besteed. Dat moet toch een beetje genuanceerd worden. Het overgrote deel van het budget gaat naar de sociale bescherming van de mensen, naar koopkrachtbescherming op alle mogelijke manieren en naar de sociale zekerheid. Meer dan 50%, meer dan 50 euro per 100 euro belastinggeld, veel meer zelfs, terwijl slechts 3 euro per 100 euro belastinggeld naar Defensie gaat. Het was minder, het is nu iets meer. Als ik sommige partijen moet geloven, lijkt het alsof nu 100 op 100 euro naar Defensie gaat. Dat moet zwaar genuanceerd worden. Dat politieke discours is bijzonder incorrect, intellectueel maar ook inhoudelijk. Het is bijzonder populistisch. Misschien is het leuk om de mensen dat proberen wijs te maken, maar ik ben er ook nog en ik zal zeker de feiten blijven weergeven zoals ze effectief zijn: 3 euro op 100 euro.

01.11 Annick Ponthier (VB): Dank aan de minister voor zijn lange antwoord.

Ik moet u toch zeggen dat een aantal vragen nog altijd onbeantwoord blijven. U kunt dat betreuren. Het is niet alleen de oppositie die dat zegt, maar ook uw coalitiepartners. Ik denk daarbij aan Vooruit. Zij zeggen dat ook. Ze willen geen legeraankopen meer goedkeuren zolang het onderzoek naar dit dossier niet ten gronde is gevoerd of afgerond. Dat belooft natuurlijk voor al die aankopen die eraan komen.

U zegt dan doodleuk dat uw antwoorden dezelfde zullen zijn als de vorige keer. Op sommige vragen waren die antwoorden op zijn minst zeer vaag en soms onbestaand. U zegt nu nog altijd dat u achter die hoogdringende procedure staat. Een hoogdringende procedure inzake legeraankopen is wat ons betreft alleen te verantwoorden in geval van een acute dreiging. U hebt dat toen ook zo geuit in uw communicatie ter zake. Die acute dreiging is op dit moment nog altijd niet aangetoond.

U zegt nu dat u altijd hebt gezegd dat die drone-intrusies moeilijk te attribueren zijn. Dat klopt, want er is geen bewijs. Toch hebt u in het najaar van 2025 stellig verklaard dat er wel degelijk gespioneerd werd – ik citeer u – en dat dit een gebruikelijke aanpak van Rusland betreft. Dat is ook zo. Waar was op dat moment echter het bewijs dat dit daadwerkelijk het geval was? Wat is de motivering voor de hoogdringendheid op dat punt? Ook de legertop heeft dat trouwens herhaaldelijk geuit. De commissie voor de Controle op de Legeraankopen en -verkoop, waarnaar u verwijst en waar het dossier werd behandeld, heeft het dossier dus onder valse voorwendselen behandeld.

U zegt hier dan – u moet het maar durven – dat het niet meer over de inhoud gaat. Nochtans heb ik in mijn twee vragen, mijnheer de voorzitter, concreet verwezen naar een aantal specifieke vragen. Wat die vragen betreft, verwijst u naar het gebrek aan bewijs. Hoe kan dat bewijs er komen als er geen onderzoek ten gronde wordt gevoerd? Dat is natuurlijk bijzonder moeilijk.

Wat de audit betreft, als de Federale Interneauditdienst dat nu weigert, zal hij waarschijnlijk niet ingaan op een tweede verzoek. Ik wil FIA echter nog het voordeel van de twijfel geven. Ik hoop alleszins dat u dat zult proberen. U hebt dat ook bevestigd in uw antwoord. Het klopt natuurlijk ook dat op dit moment nog geen enkele stap is ondernomen inzake het gerechtelijk onderzoek. Men schernt met een gerechtelijk onderzoek dat men niet wil dwarsbomen, maar ondertussen gebeurt op dat vlak niets of weinig.

We steunen daarom de oproep om een verzoek te richten aan het Rekenhof om een analyse te verrichten van het contract over de spoedaankoop van anti-dronewapens door Defensie.

Ik wil er tot slot nog op wijzen dat het hier niet om details gaat, maar om fundamentele vragen over de veiligheidsanalyse en de veiligheidsdreiging die u hebt gebruikt om te spreken van een acute Russische dreiging op dat moment. Het gaat over de keuze van het materieel en over de prijszetting. Wij hebben het hier over tientallen miljoenen euro belastinggeld dat via een zogenaamde spoedprocedure moest worden uitgegeven. Ik en veel andere leden hebben u bij het begin opgemerkt dat het aankomt op het vertrouwen in de politiek, maar ook op het draagvlak voor miljoenen en miljarden euro investeringen voor Defensie. Daarbij moet transparantie te allen tijde vooropstaan.

Mijnheer de minister, ik wil u nog één vraag stellen waarop u echt niet hebt geantwoord. Waarom heeft uw kabinet nog altijd niet geantwoord op de vraag van de Vlaams Belangfractie om alle documenten en alle communicatie ter zake te mogen inkijken?

01.12 Nabil Boukili (PVDA-PTB): Monsieur le président, il y a beaucoup de choses à dire et à faire aussi.

Monsieur le ministre, vos réponses nous donnent à penser que vous vivez dans un monde parallèle. Des faits concrets vous sont exposés, mais vos réponses sont identiques à celles que vous nous aviez apportées lors de la réunion de commission consécutive au reportage de *Pano*. Les procédures de marché public n'ont pas été respectées, le dossier était bancal à tous égards, et vous nous dites tout assumer en prétendant que le travail a été bien mené, sans aucun accroc. "Circulez, y a rien à voir!" Donc, vous nous faites le même cinéma que la dernière fois. Pour toutes ces raisons, un audit avait été demandé. Ce n'est pas seulement au sein de l'opposition, mais également au sein de votre propre majorité que des voix remettent en question la manière dont le dossier a été traité. Vous nous indiquez que vous allez redemander un audit. Or la réponse vous a déjà été apportée par l'autorité concernée, puisqu'elle vous a précisé que cela lui était impossible.

Bref, les raisons restent encore parfaitement floues. Monsieur le ministre, pourrions-nous prendre connaissance de la lettre que vous avez envoyée à l'Audit fédéral et de sa réponse? De la sorte, nous pourrions nous en faire une idée plus complète. En effet, vos réponses n'ont pas entièrement dissipé le flou.

Ensuite, vous étiez en train de me regarder quand vous parliez de "populisme" parce que nous disons que tout l'argent du contribuable est dépensé dans le secteur militaire. Je pense que vous vous adressez à moi. Pourtant, quand nous affirmons que vous allez injecter 34 milliards d'euros dans des achats militaires, c'est un fait que vous revendiquez vous-même.

01.13 Theo Francken, ministre: (...)

01.14 Nabil Boukili (PVDA-PTB): Non, non, mais ce n'est pas la question. Vous allez bien dépenser 34 milliards d'euros. Nous n'avons rien dit d'autre. Il ne sert à rien de déformer mes propos. J'ai dit que vous alliez dépenser 34 milliards d'euros dans l'armement, au moment même où vous vous en prenez aux pensions et à la sécurité sociale. Ce sont des faits, c'est votre politique! Je n'invente rien. Vous pouvez le contester et déformer mes dires, mais ce sont les faits. Donc, je ne comprends pas votre attitude qui consiste à travestir ce que nous disons et à déformer nos propos pour essayer de vous donner raison. Non, cela ne marche pas. Revenez aux faits, monsieur le ministre. Ne changez pas les propos de l'opposition comme cela vous arrange.

Concernant l'audit de la Cour des comptes, vous avez indiqué qu'un vote au Parlement était nécessaire. Il sera organisé demain. Des motions ont en effet été déposées pour demander cet audit. Je ne vois

pas pourquoi il faut attendre vendredi. L'Audit fédéral a déjà signalé qu'il ne pouvait pas s'en charger.

Que faut-il entendre par "audit externe"? Souhaitez-vous faire appel à des consultants privés pour réaliser un audit concernant un achat militaire?

Il reste donc l'option de la Cour des comptes. À ce sujet, un vote aura lieu demain. Si vous n'avez rien à cacher au sein de la majorité et si vous souhaitez faire toute la clarté sur cet achat, il vous suffit de voter les motions qui seront déposées demain afin de demander un audit de la Cour des comptes sur cet achat, dont les contours demeurent flous et inquiétants.

01.15 Axel Weydts (Vooruit): Eerst en vooral wil ik nogmaals duidelijk stellen dat mijn fractie – ik denk niemand binnen de meerderheid; zelfs binnen de oppositie, behoudens enkele extremisten – de noodzaak om te investeren in counterdronemateriaal niet in vraag stelt. Ik wil dat nog eens heel duidelijk zeggen. Wij vinden het absoluut noodzakelijk dat daarin wordt geïnvesteerd. Als we het over de inhoud willen hebben, wil ik dat voorafgaand toch nog even heel duidelijk stellen.

Over de zogezegde aanval op de sociale zekerheid door de regering ten voordele van Defensie heb ik het al vaak gehad. De minister heeft de vergelijking gemaakt. Als de regering 100 euro uitgeeft, hoeveel gaat er dan naar Defensie en hoeveel naar de sociale zekerheid? Als men dat op jaarbasis bekijkt – dat blijft de komende jaren zo, mijnheer Boukili – dan komt het erop neer dat er 13,7 keer meer wordt geïnvesteerd in onze sociale zekerheid dan in Defensie. Daarin zijn zelfs alle lonen inbegrepen die we uitbetalen aan onze militairen. Die zijn opgenomen in de werkingskosten. Dat plaatst alles toch enigszins in perspectief.

Wat dit debat mij vooral opnieuw heeft geleerd, mijnheer de voorzitter, is dat de audit belangrijk is. Laat die audit er alstublieft zo snel mogelijk komen. Laat het een audit zijn die zo snel mogelijk, maar degelijk kan worden uitgevoerd, bij voorkeur door een externe overheidsinstantie. De regering moet nu de kans krijgen om dat te bespreken en te bekijken wat de best te volgen piste is, maar dat die audit er moet komen, staat buiten kijf. De minister heeft dat ook bevestigd.

Ik zal samen met iedereen hier in de zaal de resultaten van die audit uiteraard zeer nauwkeurig nalezen. We zullen daar zeker nog politieke debatten over voeren. Laat die audit dus alstublieft zo snel mogelijk plaatsvinden, zodat er duidelijkheid en transparantie komt.

01.16 Staf Aerts (Ecolo-Groen): Mijnheer de minister, ik vind dit eigenlijk ongelooflijk. We stellen een heel aantal vragen om klaarheid te scheppen, om de mist te doen optrekken, en we krijgen eigenlijk geen antwoorden. U hebt de samenvatting van de vorige keer herhaald, maar het is net na die samenvatting dat ik al die vragen heb ingediend. Die mist moet optrekken. Er moet transparantie komen. U weigert die echter te bieden. U weigert antwoorden te geven op vragen van parlementsleden. U weigert antwoorden te geven op vragen van journalisten. Wie controleert dan nog de uitvoerende macht? Dat is toch onze job?

Laconiek zegt u dat u op alle vragen over het anoniem verspreiden van die foute filmpjes al een antwoord hebt gegeven, maar dat is niet zo. U hebt die vragen niet beantwoord. Dat gebrek aan vertrouwen is cruciaal. Hoe kunnen we nu zeker zijn dat dit eenmalig was en blijft? Hoe kunnen we zeker zijn dat dit niet opnieuw gebeurt?

U zegt dat u uw diensten niet voor de bus wilt gooien en dat u daarom die rapporten niet vrijgeeft, hoewel het niet om geclassificeerde beelden gaat. Toch geeft u die rapporten niet vrij. U gooit uw diensten wel voor de bus wanneer u zegt dat uw diensten fouten hebben gemaakt. U zegt dat u zelf ook twijfels had, maar dat uw diensten die beelden hadden bevestigd en dat u het daarom toch hebt verspreid. U gooit die diensten dus zelf voor de bus. U zegt alleen niet welke dienst het was. Op die manier gooit u heel Defensie voor de bus, behalve degenen die mogelijk een verkeerde inschatting hebben gemaakt. Waarom gebeurde dat anoniem? Omdat u zelf twijfelde aan die beelden op dat moment? Is dat de reden? We kunnen daar alleen maar vragen over blijven stellen, want duidelijkheid is er niet.

Waarom zouden bedrijven niet naar de Raad van State stappen, denkt u? Misschien omdat dit om een dossier van 50 miljoen euro ging en omdat er nog heel wat opdrachten bij Defensie volgen. Misschien willen bedrijven daarom hun bruggen niet verbranden en hun relaties niet te grabbel gooien. Er blijven

dus nog heel veel vragen. Drie miljard euro is genoeg voor politie, Justitie en Buitenlandse Zaken samen, én om de treinen in dit land te laten rijden. Het gaat dus wel degelijk om heel veel geld.

Transparantie is cruciaal. We rekenen er dan ook op, afgaande op de tussenkomsten van de collega's hier, dat we goedkeuring krijgen om hiermee naar het Rekenhof te stappen, zodat we eindelijk transparantie krijgen, want de minister wil blijkbaar niet antwoorden.

01.17 Christophe Lacroix (PS): Monsieur le ministre, je crois que nous n'avons plus besoin de vos réponses, car vous avez répété exactement ce que vous aviez dit la fois dernière. Ce dont nous avons besoin aujourd'hui, comme parlementaires, c'est de pouvoir exercer le contrôle du Parlement sur le gouvernement – et non l'inverse. Vous avez donné des conseils, vous avez dit que nous devons patienter. Non, notre rôle c'est de faire la clarté et la transparence, comme dans le dossier i-Police. I-Police, c'est 75 millions d'euros, des marchés publics soumis à questionnements et une enquête judiciaire. C'est le même scénario, les mêmes conditions. Cela n'a pas empêché un audit de la Cour des comptes. Cela n'a pas empêché la commission de l'Intérieur de se réunir pendant un mois pour auditionner la ministre, les services, l'entreprise concernée.

J'ai déposé une demande le 24 avril auprès du président de cette commission pour organiser ce type d'auditions, avec l'Inspection des finances, la Cour des comptes, sur ce marché des drones. Nous sommes le 20 mai et je n'ai toujours pas obtenu de réponse. Je rappelle que nous déposons comme parlementaires toute une série de questions. Aujourd'hui, il y a 80 questions inscrites à l'ordre du jour. Certaines ont été déposées par voie écrite depuis le mois de décembre. Je n'ai toujours pas de réponse à ces questions. Cela ne va pas. Vous empêchez le contrôle parlementaire. Aujourd'hui, nous avons une opportunité, via des commissions dédiées à des auditions sur ce marché et, demain, par un vote nominatif, d'incarner ce que nous sommes avant tout, à savoir les représentants de la nation, en réclamant cet audit de la Cour des comptes. La Cour des comptes dépend du Parlement et a les capacités matérielles, intellectuelles de mener cet audit, comme elle l'a fait dans le dossier i-Police.

Si vous voulez être rassuré quant à votre rôle de ministre de la Défense, vous devez être un partenaire de cette volonté parlementaire de faire la transparence. Car, si vous n'avez rien à vous reprocher, ni vos services, vous sortirez grandir de cette collaboration entre un ministre de la Défense nationale et le Parlement, dans des moments importants où on réclame des efforts majeurs à la population et où des budgets conséquents sont consacrés à la Défense. Je vous demande d'être ce partenaire de la démocratie parlementaire et de ne rien cacher, en accédant aux demandes du Parlement en l'occurrence.

01.18 Kjell Vander Elst (Anders.): Dank u, mijnheer de minister, voor uw antwoord.

U zegt hier dat het debat pijnlijk is voor de parlementsleden. U moet het maar durven! Terwijl wij hier een debat voeren waarin we vragen naar openbaarheid en transparantie en waarin we erop aandringen om een hoop mist rond een investeringsdossier met belastinggeld weg te nemen, houdt u vol dat debat pijnlijk is voor de parlementsleden. Het feit dat we die vragen nog stellen, betekent dat er nog heel veel vragen zijn. We stellen geen vragen voor ons plezier of om Defensie in diskrediet te brengen. Dat is helemaal niet de bedoeling. Er moet zo snel mogelijk klaarheid komen in dat dossier.

De beslissing over de audit is opnieuw uitgesteld en u zegt dat we tot vrijdag moeten wachten, want dan zal de regering zich daarover buigen. Ondertussen heeft uw coalitiepartner Vooruit gezegd dat, zolang een audit geen klaarheid schept, er geen investeringsdossiers meer zullen worden goedgekeurd. Hallo! Ik denk dus dat het redelijk belangrijk is dat die audit er zo snel mogelijk komt.

U vraagt vervolgens naar bewijzen. Daarvoor hebben we net die audit nodig. Zo kan men nagaan wat er is misgegaan in het dossier en of er überhaupt iets is misgegaan in het dossier. Ik snap dus echt niet waarom u hier smalend doet over de commissie en over de parlementsleden in deze commissie. Wij stellen terechte vragen, die nog altijd onbeantwoord zijn.

De essentie is, mijnheer de minister, ten eerste, dat u fakebeelden hebt verspreid en dat u daar terecht verantwoordelijkheid voor hebt genomen. U hebt dat vandaag nog eens herhaald.

Ten tweede, er moet een audit komen naar een drone-investeringsdossier van u, maar die audit komt er momenteel niet, die wordt op de lange baan geschoven. Dat is ook problematisch.

Ten derde, u zegt het niet zo aan te voelen, maar ik herhaal dat ik het wel zo aanvoel: het draagvlak voor defensie-investeringen zal door dat soort fratsen onderuitgehaald worden. Dat zien we al in uw coalitie. Sommigen stellen uw investeringen, uw communicatiestijl, uw 2 % ter discussie, en u antwoordt hier dat er niets aan de hand is en dat u gewoon voortdoet.

Dus, mijnheer de minister, het is essentieel dat die audit er zo snel mogelijk komt. U verwijst naar het feit dat er een stemming in de Kamer nodig is. Wel, die kan er morgen zijn. Die meerderheid in de Kamer kan er morgen zijn om het Rekenhof te vragen die audit uit te voeren. Liever vroeg dan laat, want de investeringen in Defensie en in onze veiligheid mogen niet onderuitgehaald of stilgezet worden. Het is dus essentieel dat die audit er zo snel mogelijk komt.

De **voorzitter**: Mijnheer Lacroix, vorige week zijn we in het commissiebureau overeengekomen om volgende week een extra vragensessie in te lassen en over twee weken een regeling der werkzaamheden op de agenda te plaatsen, specifiek om de vragen die bij de fracties leven, te behandelen. Ik meen dat dat beantwoordt aan uw vraag.

Ten tweede, mijnheer Aerts, u zegt dat u hier met moeite een antwoord op uw vragen krijgt. U hebt evenwel evenmin gereageerd op de suggestie van de minister om als voorzitter van de commissie voor de Controle op de Legeraankopen en -verkoop de leden ervan te informeren over onder andere het lekken van informatie. U hebt daar, als commissievoorzitter, niet op gereageerd. Nu goed, dat is uw verantwoordelijkheid.

Ten derde, iedereen is hier vragende partij voor een audit. Ik hoor niemand iets anders zeggen. Ik stel toch voor, collega's, dat we de piste die oorspronkelijk is vastgelegd en waarover tevredenheid was bij de commissieleden, namelijk om FIA in te schakelen, als voorkeerpiste naar voren blijven schuiven. De komende dagen of volgende week moet er duidelijkheid komen of die audit plaats kan vinden. Misschien moet er een aanpassing komen aan de opdracht om interferentie met het gerechtelijke onderzoek te vermijden. Dat lijkt me op zich nog zinvol. Het moet in ieder geval onze voorkeerpiste blijven. We kunnen dan nog in een later stadium bekijken, mocht die voorkeerpiste niet kunnen worden gerealiseerd, of we kunnen terugvallen op het Rekenhof of een andere instelling. Laten we daar dan in een volgende fase over beraadslagen.

01.19 Koen Van den Heuvel (cd&v): Dit is een interessante discussie en we hebben ook een aantal zaken geleerd. Het broze draagvlak is niet voor de eeuwigheid en het is van zeer groot belang te waken over het in stand houden ervan. Ik verwijs nogmaals naar de drie elementen: efficiëntie, transparantie en een gepaste communicatiestijl. Die zijn volgens mij aangewezen om het draagvlak voor de defensie-uitgaven te bewaren en te garanderen voor de toekomst.

Met het oog op de transparantie is er een Kamerbrede vraag naar een audit. De minister heeft ook niets anders gezegd. We moeten daarom snel handelen, zonder daarbij overhaast te werk te gaan. We moeten afwachten of FIA alsnog de audit wil uitvoeren. Zo niet, kan de piste worden verkend waarbij het Rekenhof de audit voor zijn rekening neemt.

01.20 Staf Aerts (Ecolo-Groen): Voor zover ik weet, komt het de parlementsleden toe om de minister te ondervragen en is het niet andersom. In tegenstelling tot de minister, die niet op al mijn vragen antwoordde, had ik geen twintig minuten tijd over. Ik heb al mijn spreektijd opgebruikt. Ik vond het belangrijk mijn eigen vragen te onderstrepen in plaats van zoveel vragen onbeantwoord te laten.

Ik zal u geruststellen, op de eerstvolgende commissie voor de Controle op de Legeraankopen en -verkoop zal ik daar zeker een statement over maken.

01.21 Stéphane Lasseaux (Les Engagés): Monsieur le président, j'ai attentivement écouté les débats, qui étaient certes très intéressants et enrichissants.

L'urgence n'est plus du tout à démontrer. Je pense que l'ensemble de la population en est bien consciente. Les enquêtes qui ont été faites ont été très claires sur le fait que la population est bien consciente de cela.

M. le ministre précise évidemment que lui aussi veut la transparence. Alors arrêtons, s'il vous plaît, de

faire des procès d'intention. Simplement, attendons les résultats de cet audit, qui doit être fait rapidement – c'est clair.

Mais surtout, prenons toutes et tous ici un peu de hauteur. Il est nécessaire que nous puissions aussi continuer les achats qui sont en cours, car nous devons nous protéger. Nous devons, vis-à-vis de notre population, nous protéger toutes et tous pour ce qui est nécessaire.

Sur cette base, prenons de la hauteur, s'il vous plaît, mesdames et messieurs, afin de pouvoir continuer à avancer sur le dossier. Mais il est important qu'il y ait une clarté et la plus grande transparence envers notre population. C'est vraiment le message qu'il faut retenir.

01.22 Annick Ponthier (VB): Mijnheer de voorzitter, ik heb de minister de vraag gesteld waarom zijn kabinet na drie weken nog altijd niet heeft gereageerd op ons officieel verzoek om alle relevante stukken in verband met het dronedossier te verkrijgen. U bent mede aangeschreven. We hebben tot op heden geen enkele reactie ontvangen, negatief noch positief.

Ik verzoek u als voorzitter van deze commissie en als behoeder van de goede gang van zaken in deze commissie het verzoek opnieuw te richten aan het kabinet, eventueel via uzelf. Dat zal misschien meer impact hebben; ik weet dat niet. Anders zullen we ons verzoek richten aan de Kamervoorzitter om alsnog de nodige documenten te verkrijgen.

01.23 Nabil Boukili (PVDA-PTB): Oui, dans le même sens, monsieur le président, j'ai demandé au ministre d'avoir accès à la lettre qui a été envoyée à l'Audit fédéral interne et à la réponse qui a été donnée. Je n'ai pas eu de réponse là-dessus. Est-ce que c'est possible d'avoir ces documents? Comme cela, on peut avoir tous les détails de la demande du ministre et de la réponse à celui-ci et avoir toutes les informations nécessaires.

01.24 Christophe Lacroix (PS): Dans le même esprit, et donc pour prendre de la hauteur, il serait intéressant de disposer des documents dont le ministre a parlé. Je vous adresserai une demande officielle, monsieur le président de la commission.

Nous avons le 3 juin une commission Défense sur les travaux prioritaires. Ce serait peut-être bien d'envisager, ou non, en fonction des priorités de certains parlementaires, d'organiser des auditions sur ce dossier.

J'attire votre attention, et je terminerai, sur le fait que je suis pressé parce que, d'une part, effectivement, je suis sensible au fait que les achats militaires continuent à tomber en commission Achats militaires. J'ai cru comprendre qu'au niveau du gouvernement, un partenaire de la coalition refusait d'avancer sur les achats militaires aujourd'hui. Mais quand on est en commission, je n'entends plus le même discours. Donc, je ne sais pas très bien ce que veut dire le partenaire de coalition. Mais, en attendant, après le 21 juillet, ce sont les vacances parlementaires.

Et donc moi, je n'ai pas envie non plus qu'on feuilletonne jusqu'aux vacances pour nous dire: "rendez-vous en octobre ou au mois de septembre pour un éventuel audit de la Cour des comptes". Il faut avancer. C'est une question de confiance, de confiance de la population et de crédibilité du ministre et du département.

01.25 Minister Theo Francken: Ik moet zeggen dat ik echt ontroerd ben door de bezorgdheid van bepaalde oppositieleden over mijn geloofwaardigheid. Ik ben helemaal ontroerd.

Ik zal de vragen bekijken. Het antwoord van de Federale Interneauditedienst kan aan de commissie worden bezorgd. Dat zal ik dus laten geworden. De andere zaken zal ik bekijken.

Het dossier is uiteraard in zijn geheel bezorgd aan de commissie voor de Controle op de Legeraankopen en -verkoop. U hebt dat dossier zelfs goedgekeurd. U was voor die aankoop. Dat dossier is vervolgens integraal naar een redactie gelekt. U zult dus wel begrijpen dat het vertrouwen om nog bijkomende geheime documenten te bezorgen bijzonder laag is. Het is natuurlijk geven en nemen. Ik denk niet dat er kan worden geklaagd over de transparantie die wordt geboden in de commissies achter gesloten deuren. We hebben vanochtend nog een zeer uitgebreide briefing gekregen over de militaire operaties in binnen- en buitenland. Ik zetel sinds 2010 in deze commissie en

ik heb nog nooit zo'n uitgebreide briefings gehad. Nooit. Er is daar respect. Voor zover ik weet, is er uit die commissie nog nooit iets gelekt. Met die informatie wordt dus door de parlementsleden op een zeer correcte en integere manier omgegaan. In de commissie voor de Controle op de Legeraankopen en -verkoop, die uiteraard een ander voorzitterschap heeft, wordt er daarentegen voortdurend gelekt.

Dan wordt mij gezegd dat ik nog heel veel bijkomende documenten over die aankopen moet bezorgen. Als er echter voortdurend documenten worden gelekt, zie ik niet in waarom ik dat nog zou doen. Dat gaat niet. Ik ben niet dom. Er staat niet 'idiot' op mijn voorhoofd. Ofwel werken we correct samen. Dan kunt u goed controleren wat de regering, Defensie en de militairen doen. Dat is gezond in een democratie. Goede controle op wat de krijgsmacht doet, is belangrijk. Dan houdt iedereen zich ook aan de regels. Ofwel wordt er voortdurend gelekt. Dan doet u wat u wilt. U hebt een mooie primeur en u krijgt heel veel interviews. Dat zal wel, maar dan doe ik niet meer mee. Sorry, maar zo werkt het niet.

De **voorzitter**: Mevrouw Ponthier, ik kan mij niet herinneren dat u mij een verzoek hebt gestuurd. Als u dat alsnog wilt doen, kan ik dat uiteraard bekijken.

01.26 Staf Aerts (Ecolo-Groen): Er staat op het voorhoofd van de parlementsleden toch ook niet 'idiot' geschreven? Verschillende fracties hebben vandaag gevraagd naar de brief die gestuurd werd aan FIA, zowel om te vragen wat de scope was van de minister, als wat de reactie erop was. Ook die reactie is gevraagd. Het zijn geen geclassificeerde dossiers volgens mij.

01.27 Minister Theo Francken: (...) Dat is typisch.

U zegt heel de tijd dat ik niet luister en dat ik geen antwoorden geef op uw vragen. Ik geef net een antwoord op uw vraag. Ik zei net dertig seconden geleden dat ik die zal bezorgen aan de Kamer, wat de vraag was van de heer Boukili en andere collega's. De vraag kwam van mijn kabinet aan FIA. FIA antwoordde aan mij dat het die audit niet wou doen. Eigenlijk antwoordde FIA aan Defensie. Het is via Defensie gegaan en dan naar het kabinet gekomen. Dat heb ik daarnet gezegd. Dertig seconden geleden. Ik heb gezegd dat ik die documenten zal bezorgen. U zit de hele tijd te zeggen dat ik nooit antwoord op uw vragen, maar u luistert gewoon niet naar mijn antwoorden. Luister misschien eerst eens naar mijn antwoorden, mijnheer Aerts.

01.28 Staf Aerts (Ecolo-Groen): Ik wist niet dat het hier de gewoonte was elkaar te onderbreken.

U hebt gezegd dat u zou bekijken of u het antwoord zult bezorgen.

01.29 Minister Theo Francken: (...)

01.30 Staf Aerts (Ecolo-Groen): Daarover, jawel.

01.31 Minister Theo Francken: (...)

01.32 Staf Aerts (Ecolo-Groen): Er zijn hier heel wat documenten gevraagd die bekend waren op het moment dat dit in de commissie voor Legeraankopen en -verkoop besproken is. De minister zegt zelf dat het om niet-geclassificeerde informatie gaat. Ik stel voor dat ze toch worden vrijgegeven.

De **voorzitter**: Oké, het actualiteitsdebat is afgerond.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

02 Vraag van Kjell Vander Elst aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De dronesamenwerking met Turkije na de NAVO-oefening Steadfast Dart 2026" (56013766C)
02 Question de Kjell Vander Elst à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "La collaboration avec la Turquie autour des drones après l'exercice de l'OTAN Steadfast Dart 2026" (56013766C)

02.01 Kjell Vander Elst (Anders.): Mijnheer de minister, eindelijk komen nog eens andere onderwerpen aan bod, want Defensie staat niet stil. De vraag dateert al van enige tijd geleden, maar is

daarom niet minder actueel. Er staan ook vragen op de agenda over de handelsmissie naar Turkije, die hierbij wat aansluiten, maar dat terzijde.

Er is een NAVO-oefening Steadfast Dart geweest en van 10 tot en met 14 mei "aanstaande", zo staat in de tekst van mijn vraag, uiteraard doordat de vraag wat gedateerd is, vindt de Belgische economische missie naar Turkije plaats. Die missie heeft intussen plaatsgevonden. Twee van de speerpunten van die handelsmissie waren de lucht- en ruimtevaartsector en defensie.

Recent zagen we tijdens die NAVO-oefening hoe Turkije zijn positie als wereldleider in de dronetechnologie verzilverde en in de praktijk bracht. De succesvolle operaties van de Bayraktar TB3 vanaf het schip Anadolu en de inzet van onbemande grondvoertuigen zoals de Aslan oogstten heel veel lof van de NAVO. De handelsmissie kwam dus op het juiste moment.

Mijnheer de minister, is de specifieke expertise van Turkije op het gebied van *unmanned systems* besproken tijdens die handelsmissie? Welke opportuniteiten ziet u hier concreet voor de Belgische defensie-industrie? Is er sprake van beoogde structurele samenwerking of technologie-uitwisseling en hebt u daar tijdens de handelsmissie werk van gemaakt? Hoeveel Belgische bedrijven uit de defensie- en dronesector hadden zich ingeschreven voor die missie? Welke specifieke seminars of b2b-events binnen het missieprogramma focussen op de integratie van dronetechnologie in moderne defensiestructuren?

Voorafgaand aan de missie – al is dat ondertussen ook wat achterhaald – vond in Istanbul de SAHA Expo plaats. Hebt u daaraan deelgenomen en zijn Belgische bedrijven naar die expo gegaan, al dan niet gecombineerd met de handelsmissie?

Ik kijk uit naar uw antwoord.

De **voorzitter**: Mijnheer Vander Elst, uw vraag overlapt inderdaad met andere ingediende vragen.

02.02 Minister **Theo Francken**: Mijnheer Vander Elst, de economische missie onder leiding van Hare Majesteit Koningin Mathilde bracht 299 Belgische ondernemers samen met vertegenwoordigers van federale en regionale overheden, waarvan 75 ondernemers die actief zijn in de defensie of dualuse-industrie. In totaal waren we met 400 tot 500. Het exacte aantal weet ik niet, want er waren ook heel wat mensen mee van onderzoeksinstellingen, universiteiten en hogescholen.

Op initiatief van FIT bezochten we de deelnemers Baykar, wereldwijd een van de meest toonaangevende producenten van onbemande luchtsystemen. Ook bij Turkish Aerospace Industries kwamen UAV-capaciteiten kort aan bod. Via een bezoek georganiseerd door AWEX kwamen de deelnemers in contact met BMC en FNSS, die relevant zijn in de context van onbemande grondsystemen. Drones waren bovendien een terugkerend gespreksonderwerp tijdens vrijwel alle evenementen en bezoeken die voor de defensie-industriële deelnemers werden opgezet. Die ontmoetingen boden Belgische ondernemers de kans om hun Turkse tegenhangers te ontmoeten, samenwerkingsmogelijkheden te verkennen en in meerdere gevallen intentiedocumenten te ondertekenen.

De Belgisch-Turkse Industriedag en een reeks gerichte *matchmaking* sessies gaven onze bedrijven, waaronder talrijke kmo's, een platform om zich voor te stellen en concrete gesprekken te voeren. Het contact met het Istanbul Technopark, een innovatie-ecosysteem van meer dan 5.000 ingenieurs en ondernemers, opende bijkomende perspectieven.

Op mijn niveau ondertekende ik een letter of intent met mijn Turkse ambtgenoot, met betrokkenheid van onze National Armaments Director en het Turkse SSB. De LOE focust op maritieme samenwerking inzake ontminning en voorziet in duidelijke bepalingen over intellectuele eigendom. Het document biedt een formeel kader om de industriële samenwerkingsmogelijkheden verder te exploreren.

Voorafgaand aan de economische missie was een vertegenwoordiging van de Belgische National Armaments Director aanwezig op de SAA Expo, samen met enkele Belgische ondernemers. Ikzelf nam niet deel aan de beurs, maar vorig jaar was ik daar wel. De opportuniteiten zijn aanwezig en de contacten zijn gelegd. Het komt nu de deelnemende bedrijven toe om die verder op te volgen en waar mogelijk te concretiseren.

We hebben de laatste avond ook een aantal contracten of samenwerkings-LOI's en MOU's ondertekend tussen defensiebedrijven de laatste avond. Dat was ook heel positief.

02.03 Kjell Vander Elst (Anders.): Mijnheer de minister, bedankt voor uw antwoord.

Het is goed dat die missie heeft plaatsgevonden. Turkije is, voor mij althans, wat onbekend terrein, maar het beschikt over heel wat technologie en innovatie, ook op defensievlak.

Het is goed dat die handelsmissies consequent rekening houden met de defensie-industrie. Los daarvan moeten we er ook voor zorgen dat die handelsmissies ruimer gaan dan alleen defensie. Het is goed dat daar een focus op wordt gelegd, maar er zijn ook heel wat andere bedrijven en kmo's die met Turkije akkoorden kunnen sluiten.

Het is goed dat er een letter of intent getekend is, specifiek gericht op de maritieme samenwerking. Ik zal zeker nog een vraag indienen met betrekking tot de draagwijdte van die maritieme samenwerking. Turkije heeft met die NAVO-missie bewezen dat het ver staat en bezig is met technologie en innovatie, zeker op het vlak van drones.

Ook voor België en Europa is het bijzonder belangrijk om naar de nieuwste, beste en innovatiefste dronetechnologie te blijven evolueren. Turkije kan daarin dus een partner zijn. Oekraïne – het is wat pervers – exploreert op het slagveld letterlijk met dronetechnologie en zet zeer grote stappen vooruit op dat vlak. We moeten er daarom voor zorgen ook de samenwerking met Oekraïne te intensifiëren, zodat het materiaal dat we aankopen over de beste en innovatiefste technologie beschikt.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

03 Samengevoegde vragen van

- **Kjell Vander Elst aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De luchtafweer in België" (56013779C)**
- **Axel Weydts aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De leasing van NASAMS-luchtafweergeschut en de bescherming van strategische havens" (56013841C)**
- **Axel Weydts aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De aankoop van Mistral-raketten voor de Very Short Range Air Defence-capaciteit" (56013843C)**
- **Kristien Verbelen aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De doeltreffendheid van de klassieke luchtafweer tegen massale droneaanvallen" (56015452C)**

03 Questions jointes de

- **Kjell Vander Elst à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "La défense aérienne en Belgique" (56013779C)**
- **Axel Weydts à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "Le leasing de systèmes de défense antiaérienne NASAMS et la protection des ports stratégiques" (56013841C)**
- **Axel Weydts à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "L'achat de missiles Mistral pour la capacité de défense aérienne à très courte portée" (56013843C)**
- **Kristien Verbelen à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "L'efficacité de la défense antiaérienne classique face aux attaques massives de drones" (56015452C)**

03.01 Kjell Vander Elst (Anders.): Mijnheer de minister, over luchtafweer is het voorbije jaar al veel gezegd. Mijn vraag dateert van 2 maart en kwam er in de nasleep van de aankondiging van de eerste minister dat luchtafweer zou worden geïnstalleerd in de haven van Antwerpen. Ik vond die communicatie, in alle eerlijkheid, zeer opmerkelijk. Uiteraard zullen we geen luchtafweersystemen plaatsen om het Zoniënwoud of de Brabantse Wouden te beschermen. Bij luchtafweer gaat het om de bescherming van kritieke infrastructuur en het lijkt mij nogal evident dat de haven van Antwerpen onder de kritieke infrastructuur valt en dus ook onder de luchtafweerparaplu van de Belgische Defensie. Het was in elk geval een mooi communicatiemoment voor de provincie Antwerpen en voor de eerste minister.

Mijnheer de minister, wat is de exacte timing voor de operationele inzet van de eerste NASAMS-batterijen in de Antwerpse haven? Hoe verhoudt die timing zich tot de levering van de overige negen bestelde systemen?

Zullen ook andere kritieke locaties luchtafweer krijgen? Zo ja, welke specifieke criteria hanteert Defensie om andere kritieke locaties prioriteit te geven in de uitrol? Zo niet, waarom niet?

In hoeverre wordt bij de aankopen gestreefd naar een geïntegreerd luchtverdedigingsnetwerk voor België, ook samen met onze buurlanden?

Op welke termijn kunnen we een concreet plan verwachten voor de verdere uitrol van een dergelijk luchtverdedigingsnetwerk?

De **voorzitter**: Collega Vander Elst, ik hoop u er toch niet aan te herinneren dat een belangrijk deel van de haven van Antwerpen in Oost-Vlaanderen ligt, in het Waasland.

03.02 Axel Weydts (Vooruit): Mijnheer de voorzitter, ik zal dat zelfs nog sterker stellen. De haven van Antwerpen strekt zich uit tot Brugge, want het gaat om een fusie, port of Antwerp-Bruges.

Mijnheer de minister, doordat we de capaciteit *air defence* de voorbije decennia schromelijk hebben verwaarloosd, moeten we vandaag eigenlijk die capaciteit van nul opbouwen. Ik was dan ook zeer verwonderd dat er op een creatieve manier gezocht wordt naar oplossingen om zo snel mogelijk die capaciteit opnieuw in huis te hebben. Zo werd aangekondigd dat minstens één NASAMS (National Advanced Surface-to-Air Missile System) zal worden geleased. Kun u ons wat meer informatie geven over die creatieve oplossing? Hoe gaat zo'n leasing van een wapensysteem precies in zijn werk? Dat is vrij nieuw, maar we moeten openstaan voor dergelijke creatieve oplossingen.

Ik zou die redenering zelfs door durven te trekken. Straks komt hier misschien de vraag aan bod – ik vrees dat dit vandaag alweer niet lukt – hoe de mogelijke capaciteitsgap op het vlak van fregatten moet worden aangepakt. Als de levering van de nieuwe fregatten opnieuw wordt uitgesteld, dreigen we inderdaad in de tussentijd geen fregatcapaciteit meer te hebben. We mogen er niet aan denken. Misschien moeten we ook daarvoor zoeken naar creatieve oplossingen om die mogelijke capaciteitsgap te overbruggen. Misschien kan ook daarvoor worden nagedacht over leasing om sneller te kunnen schakelen. Ik probeer gewoon creatief mee te denken.

Uiteraard dienen de investeringen in luchtafweer ter bescherming van onze kritieke infrastructuur. Dat de haven van Antwerpen daarin cruciaal is, lijkt mij nogal logisch. Ik kreeg meteen ook de vraag of de haven van Brugge daardoor eveneens beschermd zou worden. Ik heb zelfs via de burgemeester van Veurne, die een zeer goed contact heeft met zijn collega in Duinkerke, vernomen dat zelfs de burgemeester van Duinkerke zich afvroeg of zijn haven daar eventueel ook onder zou kunnen vallen.

Er moet op internationaal niveau worden samengewerkt op het vlak van luchtverdediging. Dat is een open deur intrappen. We doen dat vandaag in dit geval met Nederland, maar daar kunnen uiteraard ook andere buurlanden bij betrokken worden. Wat is uw visie daarop?

Voor de aankoop van de Mistral's verwijs ik naar de tekst van mijn ingediende vraag, mijnheer de voorzitter.

Er werd aangekondigd dat Defensie 226 miljoen euro investeert in de aankoop van Mistral-raketten voor de Very Short Range Air Defence-capaciteit van het bataljon Artillerie in Lombardsijde.

Dat is in essentie een logische en noodzakelijke stap. Na de Koude Oorlog werd onze grondgebonden luchtverdediging immers sterk afgebouwd, terwijl de oorlog in Oekraïne duidelijk maakt hoe kwetsbaar grondtroepen zijn voor drones, loitering munitions en laagvliegende helikopters.

Het herstel van een gelaagde luchtverdediging, van VSHORAD tot systemen met groter bereik, is dus cruciaal voor de bescherming van onze eigen troepen én kritieke infrastructuur.

Hoeveel Mistral-raketten en lanceersystemen worden precies aangekocht met dit budget van 226 miljoen euro, en volstaat dat om de VSHORAD-capaciteit van het bataljon Artillerie structureel te herstellen?

Hoe past deze aankoop binnen het bredere plan voor een gelaagde Belgische luchtverdediging, samen met andere systemen waarover gesproken wordt, zoals bijvoorbeeld de mogelijke leasing van

NASAMS?

Zal deze capaciteit ook kunnen worden ingezet voor de bescherming van kritieke infrastructuur in België, bijvoorbeeld havens, energie-installaties of militaire bases, of blijft de inzet primair expeditionair?

03.03 Kristien Verbelen (VB): Mijnheer de voorzitter, collega's, de regering heeft aangekondigd dat vanaf 2027 een eerste NASAM-luchtafweersysteem zal worden ingezet in de haven van Antwerpen-Brugge. Dat de bescherming van onze strategische infrastructuur versterkt moet worden, staat buiten kijf; daar twijfelt niemand aan. Dat geldt overigens niet alleen voor Antwerpen, ook voor al onze logistieke knooppunten, havens en energie-installaties. De vraag rijst wel of we ons met die zaken genoeg voorbereiden op de dreigingen van vandaag en morgen.

Recente conflicten, onder meer in Oekraïne en het Midden-Oosten, tonen aan dat oorlog voeren zeer snel verandert. In onze vorige commissievergadering hebben we dat ook gehoord. Naast de klassieke raketten en vliegtuigen zien we steeds vaker goedkope drones en andere autonome systemen opduiken, bijvoorbeeld dronezwermen. Zulke middelen zijn natuurlijk redelijk goedkoop. Ze kunnen in grote aantallen worden ingezet. Ze zijn precies bedoeld om de traditionele luchtverdedigingssystemen te overbelasten of zelfs te omzeilen.

Daarom heb ik de volgende vragen.

In welke mate acht u het NASAM-systeem geschikt om massale aanvallen met goedkope drones of dronezwermen af te slaan?

Zal de bescherming van onze havens, energie-installaties, militaire sites en andere kritieke infrastructuur, ook steunen op bijkomende specifieke anti-dronecapaciteit naast de klassieke luchtafweer?

Beschikt Defensie vandaag al over voldoende operationele middelen om grote aantallen drones gelijktijdig te detecteren, te verstoren en te neutraliseren?

Worden er lessen getrokken uit recente conflicten inzake dronetechnologie en drone-oorlogvoering in de verdere uitbouw van onze luchtverdedigingscapaciteit?

Worden er bijkomende investeringen gepland in systemen die specifiek gericht zijn op de bestrijding van drones en dronezwermen?

03.04 Minister Theo Francken: Mijnheer de voorzitter, geachte leden, de geïntegreerde luchtverdediging omvat verschillende capaciteiten, gaande van de grondgebonden luchtverdediging en luchtverdediging op schepen tot de inzet van jachtvliegtuigen. Het doel is het creëren van een meerlagig verdedigingssysteem dat het volledige spectrum aan dreigingen kan onderscheppen, gaande van kleine drones tot ballistische missies.

Binnen de grondgebonden luchtverdediging wordt een onderscheid gemaakt tussen eenheden die instaan voor de bescherming van statische vitale elementen en eenheden die instaan voor de bescherming van manoeuvre-eenheden van de Landmacht. Het NASAMS en de Skyranger vallen voor ons in de eerste categorie en de Mistral in principe in de tweede categorie. Hoewel het NASAMS en de Skyranger ook mobiel zijn en kunnen worden ontplooid, zijn ze niet ontworpen om manoeuvreerbaar te zijn en dus mee te gaan in het gevecht van bijvoorbeeld een brigade.

Hoewel de primaire opdracht van onze Mistral-eenheden de bescherming is van de ontplooiende gemotoriseerde brigade, kan die capaciteit ook worden ingezet voor de militaire verdediging van kritieke infrastructuur en gevoelige installaties op het nationale grondgebied. Het primaire doel van een middellangeafstandsluchtverdedigingssysteem zoals het NASAMS is dus het grondgebied, de bevolking en de kritieke infrastructuur te beschermen en te verdedigen. Meer specifiek zal het luchtverdedigingsnetwerk worden versterkt in gebieden met een hoge dichtheid van die elementen.

Het NASAM-systeem is een modulair, mobiel en netwerkgericht systeem. Het is opgebouwd rond verspreide lanceerinrichtingen, sensoren en commandocentra. Dankzij die netwerkgerichte opbouw kunnen de verschillende systeemonderdelen snel en flexibel geografisch worden ingezet, naargelang

de dreiging, de tactische situatie en de politiek vastgelegde prioriteiten.

Overeenkomstig de Strategische Visie 2025 en de militaire programmeringswet is het de bedoeling om tien NASAMS-batterijen te bestellen, met name via het Nederlandse contract. In afwachting van de levering van de systemen en om al te kunnen starten met de opleiding en het ontwerp van het Belgische luchtverdedigingsnetwerk, is ervoor gekozen snel een minimumcapaciteit, zijnde één systeem, te leasen voor een periode van drie jaar. Defensie is daarvoor in overleg met het Noorse bedrijf Kongsberg om snel en tijdelijk een systeem met minimumcapaciteit in plaats te kunnen stellen om de productiekloof op te vangen. Nadien zal dat initiële systeem een upgrade krijgen om de volwaardige tiende NASAMS-batterij te kunnen worden.

Het dossier kon nog niet worden geagendeerd op de ministerraad. Wij wachten nog op de laatste adviezen. Als ze gunstig zijn, kunnen wij onze Nederlandse collega's vragen het contract te gunnen. Dat is iets voor de komende dagen en weken. Het is bijgevolg momenteel nog te vroeg om een exacte datum te bepalen waarop de eerste NASAMS-batterij volledig operationeel zou moeten zijn. Dat hangt af van verschillende factoren, zoals onder meer de exacte leveringsdatum, de certificering van het materiaal en de vorming van het personeel. Een concreet plan voor de verdere uitrol van het luchtverdedigingsnetwerk wordt verwacht vanaf 2027, wanneer Defensie een eerste minimumcapaciteit operationeel wil hebben dankzij de tijdelijke leasingoplossing. Vanaf 2028 volgt dan de gefaseerde uitrol van de overige systemen.

De NASAMS-batterijen zullen op hun beurt worden beschermd door de Skyranger-luchtdoelartilleriesystemen voor de korte afstand van de firma Rheinmetall, die eveneens in samenspraak met Nederland zullen worden aangeschaft. Die systemen maken het mogelijk om ook de dreiging van kleinere drones aan te pakken. Een NASAMS is dus niet bedoeld om kleinere drones uit te schakelen. Daarvoor dient de Skyranger.

Op termijn zal die capaciteit voor de bescherming van het nationale grondgebied worden versterkt met drie systemen voor de lange afstand, die idealiter ook over een echte *ballistic missile defence*-capaciteit beschikken. Die drie verschillende lagen moeten worden geïntegreerd in één enkele beslissingsketen, die deel uitmaakt van het NATO Integrated Air and Missile Defence System, het geïntegreerde lucht- en missileverdedigingssysteem van de Europese NAVO-landen.

Bovendien hebben we ook systemen aangekondigd die zullen meegaan met ontplooiende eenheden van de Landmacht, zoals de Mistral M3 voor de Gemotoriseerde Brigade, waarvan 465 exemplaren werden aangekocht. Het Bataljon Artillerie zal dus over één luchtverdedigingsbatterij beschikken om een ontplooiende gemotoriseerde brigade te kunnen steunen en verdedigen. Daarnaast blijven we massaal investeren in drones en counterdronesystemen.

03.05 Kjell Vander Elst (Anders.): Dank u voor uw antwoord, mijnheer de minister.

Zoals ik al zei, zeker wanneer het over minder of niet-manoeuvrerbare batterijen gaat, is het niet de bedoeling om ons mooie Zoniënwoud of onze Brabantse bossen te beschermen, maar wel onze kritieke infrastructuur. Zoals collega Weydts al heeft gezegd, moeten we vermijden dat er een opbod ontstaat van locaties die zo'n batterij willen aanvragen. Ik denk dat het goed zou zijn dat u snel duidelijkheid geeft aan de verschillende locaties in ons land waar u de kritieke infrastructuur zult beschermen en waar de systemen zullen worden geplaatst.

Men sprak immers eerst over de haven van Antwerpen, maar een dag later werd de vraag gesteld wat er met de haven van Zeebrugge zou gebeuren, en zo gaat men steeds verder. Het is goed dat er in België een luchtverdedigingsnetwerk wordt uitgebouwd en dat daar snel duidelijkheid over komt.

03.06 Axel Weydts (Vooruit): Dank u, minister, voor het antwoord.

Ik had graag nog wat meer details gekend over het concept van de leasing. Misschien behoort dat tot vertrouwelijke informatie en kan die in een andere commissie meer in detail worden behandeld – in een commissie waar hopelijk niet wordt geëkt. Het valt me trouwens op dat de PVDA en Groen zelfs niet meer aanwezig zijn in de commissie wanneer het gaat over de aankoop van Europese wapensystemen. Als het een Amerikaans systeem zou zijn, was het waarschijnlijk een ander verhaal, maar dat terzijde.

Er wordt dus creatief nagedacht over oplossingen om capaciteiten versneld in plaats te stellen. U bent niet kunnen ingaan op mijn vraag in verband met de fregatten. Ik heb u daar misschien ook wat in snelheid gepakt. Dat heeft natuurlijk te maken met het feit dat de vraag ondertussen al heel lang op de agenda staat. Misschien komt het onderwerp volgende week aan bod bij de vragen over de fregatten zelf.

Ik wil u danken.

03.07 Kristien Verbelen (VB): Ik denk dat het belangrijkste is dat we erkennen dat het dreigingsbeeld helemaal is veranderd en dat de conflicten vandaag tonen dat er niet alleen klassieke wapens worden gebruikt, maar ook goedkope drones die met beperkte middelen veel schade kunnen veroorzaken. Wij vinden het dus belangrijk dat we niet vertrekken van de oorlogen van gisteren, maar rekening houden met die van vandaag en morgen.

Het is hier al gezegd, de dreiging beperkt zich niet tot één locatie, ze geldt voor alle strategische infrastructuur. We hopen dat Defensie prioritair werk maakt van de bescherming van onze strategische infrastructuur.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

04 Samengevoegde vragen van

- Kjell Vander Elst aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De strategische samenwerking met de Oekraïense defensie-industrie" (56013780C)
- Luc Frank aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De samenwerking met Oekraïne inzake de productie van drones en antidronesystemen" (56014539C)
- Koen Van den Heuvel aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De Oekraïense drone-industrie" (56015398C)
- Kjell Vander Elst aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De Belgische deelname aan een gezamenlijk dronemarktplatform" (56015781C)

04 Questions jointes de

- Kjell Vander Elst à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "La coopération stratégique avec l'industrie ukrainienne de la défense" (56013780C)
- Luc Frank à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "La collaboration avec l'Ukraine en matière de production de drones et de systèmes antidrones" (56014539C)
- Koen Van den Heuvel à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "L'industrie ukrainienne des drones" (56015398C)
- Kjell Vander Elst à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "La participation de la Belgique à une plateforme commune de marché des drones" (56015781C)

04.01 Kjell Vander Elst (Anders.): Mijnheer de minister, strategische samenwerking met de Oekraïense defensie-industrie is belangrijker dan ooit. Ik heb dat al verschillende keren aangehaald. Zeker als het over drones en technologie gaat, boekt geen enkel land ter wereld meer vooruitgang dan Oekraïne.

Tijdens de defensiebeurs BEDEX maakte u expliciet ruimte voor de Oekraïense defensie-industrie; dat is een goede zaak. U stelt terecht dat Oekraïne momenteel het innovatiefste materiaal ter wereld ontwikkelt, gedreven door de keiharde realiteit op het slagveld.

We vernamen ook dat er concrete gesprekken lopen met een aantal bedrijven om productiecapaciteit op Belgische bodem op te zetten. Dat is zeer belangrijk en een goede zaak. We leveren heel wat materiaal aan Oekraïne en steunen het land ook, wat absoluut belangrijk is, maar het is ook essentieel dat we van Oekraïne leren. Dan gaat het over technologie en innovatie, vooral inzake drones.

Het zou een bijzonder goede zaak zijn als we strategische partnerschappen met Oekraïne kunnen afsluiten, zodat we die technologische innovatie naar ons land kunnen halen en eventueel ook zelf productielijnen vanuit Oekraïne in ons land kunnen opstarten. Dat komt niet alleen onze economie ten goede, maar ook die van Oekraïne, dat aldus op een veilige manier productiecapaciteit kan opstarten in andere landen in Europa. Ik zag dat er in Denemarken al concrete plannen bestaan. Denemarken heeft al concrete productielijnen voor Oekraïense technologie op eigen bodem gevestigd. België

bevindt zich momenteel nog in een fase van onderzoek naar locaties en timing.

Wanneer verwacht u de eerste effectieve productielijn op Belgische bodem, zodat die strategische samenwerking met Oekraïne echt volop kan beginnen renderen?

Mijn tweede vraag betreft het dronemarktplatform.

Het is een zeer goede zaak dat door Nederlandse start-ups op het vlak van defensietechnologie dat dronemarktplatform werd opgericht, waar verschillende bedrijven worden samengebracht. Nederland en Frankrijk zijn daarmee bijvoorbeeld van start gegaan. Zo kunnen de krachten worden gebundeld, kan men van elkaar leren, de beste technologie ontwikkelen en uiteindelijk ook samen het beste product aankopen. We hebben immers allemaal de mond vol over Europese gezamenlijke aankopen, maar dan moet men eerst beginnen samen te werken. Dit is een goed initiatief.

Hebt u kennisgenomen van dat gezamenlijk initiatief? Hoe beoordeelt u dat initiatief? Waarom is België nog niet bij de opstart van dat Europees initiatief betrokken, terwijl buurlanden en strategische partners zoals Nederland en Frankrijk wel al mee rond de tafel zitten? Zult u onderzoeken of België zich daarbij kan aansluiten?

04.02 Luc Frank (Les Engagés): Monsieur le ministre, partout en Europe, certains acteurs industriels ont déjà compris que la guerre en Ukraine donne l'exemple de la transformation de la manière dont les conflits se déroulent. Nous voyons aujourd'hui émerger des entreprises européennes capables de développer des systèmes de drones extrêmement avancés, capables de rester en vol pendant de longues heures, d'opérer à de très grandes distances et, surtout, de fonctionner dans un environnement brouillé par la guerre électronique.

Grâce à l'intelligence artificielle, ces drones peuvent adapter leur trajectoire, modifier leur mission ou revenir à leur base, même lorsque les communications ou les systèmes GPS sont perturbés. Évidemment, la lutte contre les futurs drones ennemis est tout aussi importante.

En Belgique, nous avons compris l'importance de ce domaine. J'en veux pour exemple la récente résolution visant à soutenir le développement d'une filière de production de dispositifs de défense contre les drones, adoptée au Parlement wallon à l'initiative des Engagés.

Dans ce cadre, la collaboration avec l'Ukraine est également essentielle. Vous avez annoncé récemment que la Belgique prévoit de lancer une production nationale de drones et de systèmes anti-drones en coopération avec l'industrie de défense ukrainienne. Le projet envisagerait la signature d'un accord avec une entreprise ukrainienne afin de fabriquer à la fois des drones et des moyens destinés à contrer les appareils ennemis.

Monsieur le ministre, quelles précisions pouvez-vous nous donner sur la production envisagée en Belgique par une entreprise ukrainienne? Outre les drones eux-mêmes, quel retour technologique ou en matière de savoir-faire est attendu? Avons-nous pu négocier un transfert de propriété intellectuelle? Enfin, cette production visera-t-elle uniquement la demande belge ou un marché européen plus large?

04.03 Koen Van den Heuvel (cd&v): De voorbije maanden zagen we echt een explosie aan drone-innovaties vanuit Oekraïne. We lezen bijna dagelijks in de krant over de bijzonder snelle evolutie op het gebied van drones. Er wordt zelfs gesproken over een mogelijk kantelpunt door de innovatieve kracht en de dronecapaciteiten van Oekraïne, met als gevolg grote verliezen aan Russische zijde; al moeten we in oorlogssituaties altijd voorzichtig blijven. Er zouden zelfs al vijandelijke, dus Russische, posities zijn ingenomen zonder inzet van infanterie, maar met drones en grondrobots. Dat is toch een historische primeur. Ik denk dus dat Oekraïne daar absoluut een voortrekkersrol speelt. Vandaag verscheen nog een artikel met een mooi overzicht, gaande van zeedrones en zweefbommen tot zogenoemde Stingdrones en fiberdrones, evenals drones waarbij de Oekraïners al rekening hielden met de NAVO-standaard. Kortom, Oekraïne is de plaats bij uitstek waar de innovatieve kracht van drones onmiddellijk op het terrein kan worden toegepast en verder verbeterd. Ik verwijs daarvoor naar de schriftelijke voorbereiding van mijn vraag.

Hoe kunnen België en, breder, de Europese Unie en de Navo daarop inspelen en gebruikmaken van de expertise van Oekraïne? Hoe kunnen we samenwerken, ten behoeve van onze eigen industrie? Hoe

ziet u dat, mijnheer de minister?

04.04 Minister **Theo Francken**: Mijnheer de voorzitter, geachte leden, sinds het begin van de invasie werken Belgische en Oekraïense bedrijven intensief samen om de inspanningen aan het front te ondersteunen. Tijdens BEDEX hebben we geluisterd naar de betrokken bedrijven, die ook coproductie in België voor een bredere Europese markt nastreven. Het doel was beter te begrijpen wat hun plannen zijn en of er reële opportuniteiten bestaan. Dat is een delicate afweging tussen kosten en baten, meerwaarde en de overdracht van gevoelige technologie.

Il convient de distinguer deux niveaux. Au niveau "gouvernement à gouvernement", nous examinons avec les autorités ukrainiennes dans quel cadre une coopération est possible et souhaitable, notamment via Build with Ukraine ou une approche Brave Belgium. Au niveau "entreprise à entreprise", il appartient aux sociétés elles-mêmes d'explorer des partenariats industriels concrets.

Een gov-to-gov-overeenkomst is niet vrijblijvend. Het vereist een grondige analyse van wat partijen voor elkaar kunnen betekenen en in welke domeinen van onbemande systemen een duurzame meerwaarde kan worden gecreëerd. Daarbij is het evenwicht tussen de korte en de lange termijn cruciaal. Op korte termijn moet een eventuele productiecapaciteit in de eerste plaats bijdragen aan de operationele noden van Oekraïne. Op langere termijn moeten we ook onze eigen defensiegerelateerde technologische en industriële basis versterken. Een gesubsidieerde kopie van een Oekraïens systeem zonder perspectief op doorontwikkeling dient niemand.

Dans ce contexte, le transfert de technologies peut jouer un rôle important. Mais de tels accords doivent résulter de négociations approfondies et équilibrées. Une analyse préalable s'avère indispensable avant toute décision. Opérationnaliser une capacité multi-environnements et multi-missions basée sur des drones est de nature stratégique. Il est donc essentiel que cette capacité soit ancrée en Belgique, en particulier pour les technologies de commandement. L'état-major prépare un dossier en ce sens.

In de verkennende fase is het te vroeg om te bepalen of andere NAVO-partners zich zullen aansluiten. Elke eventuele samenwerking zal moeten passen in de regionale kaders voor wapenexport. België zal zoals altijd afstemming zoeken met bondgenoten en blijft inzetten op de verdere uitbouw van de Europese defensietechnologische en industriële basis.

L'initiative de BASE, *marketplace* numérique pour drones militaires, est en principe accueillie favorablement, bien qu'il s'agisse d'une initiative commerciale. Pour l'instant, seuls 18 systèmes, principalement néerlandais, sont enregistrés. Des contacts entre la start-up Intelic et des représentants de l'industrie belge et de la Défense sont prévus prochainement afin d'évaluer l'intérêt des entreprises belges à rejoindre la plateforme.

Defensie volgt de ontwikkelingen in Oekraïne nauwgezet op. *Subject-matter experts* centraliseren de *lessons learned* die defensiewijd worden verzameld, en integreren die in lopende processen van aankoop en innovatief onderzoek tot aanpassing van tactieken en procedures. Een belangrijk knelpunt blijft de kloof tussen Oekraïense versnelde oorlogstijdsprocessen en klassieke verwervingscycli.

Pour combler cet écart, l'accent est mis sur des cadres de coopération structurés et simplifiés, des mécanismes de retour d'information plus rapides, ainsi qu'une coproduction industrielle garantissant la sécurité d'approvisionnement et un ancrage belge solide. L'objectif est d'approfondir rapidement les contacts existants et de rendre la coopération plus efficace, plus pertinente et plus durable.

Er zijn reeds samenwerkingen tussen Belgische en Oekraïense defensiebedrijven om de oorlogsinspanningen te steunen. Wat we tijdens BEDEX hebben gedaan, is luisteren naar de reeds betrokken bedrijven en die bijkomende meerwaarde bekijken.

Het is een heel lang antwoord en ik zal u de schriftelijke versie bezorgen.

04.05 **Kjell Vander Elst** (Anders.): Mijnheer de minister, ik dank u voor het antwoord, dat u ons inderdaad schriftelijk mag bezorgen.

04.06 **Luc Frank** (Les Engagés): Monsieur le ministre, je vous remercie beaucoup pour la réponse.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

05 **Samengevoegde vragen van**

- Kjell Vander Elst aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "Het drone-incident met het Franse vliegdekschip Charles de Gaulle" (56013781C)

- Axel Weydts aan Theo Francken (Defensie, belast met Buitenlandse Handel) over "De lessen uit REPMUS/Dynamic Messenger 2025 en de paraatheid van onze Marine tegen drones" (56014279C)

05 **Questions jointes de**

- Kjell Vander Elst à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "La détection d'un drone près du porte-avions français Charles de Gaulle" (56013781C)

- Axel Weydts à Theo Francken (Défense, chargé du Commerce extérieur) sur "Les enseignements de REPMUS/Dynamic Messenger 2025 et la préparation de la Marine face aux drones" (56014279C)

05.01 **Kjell Vander Elst** (Anders.): Ik verwijs naar de tekst van mijn ingediende vraag.

Het recente incident van 25 februari 2026 nabij de haven van Malmö, waarbij de Zweedse marine een Russische drone onderschepte die koers zette naar het Franse vliegdekschip Charles de Gaulle, maakt duidelijk dat de Russische sabotage en intimidatie steeds verder gaat.

De Franse bondgenoot neemt deel aan de grootschalige NAVO-oefeningen Lafayette 26 om de afschrikking in de Oostzee en de Atlantische Oceaan te versterken. Die oefening wordt gezien als reactie op de hybride dreigingen vanuit Rusland. Hierbij de volgende vragen:

Op welke manier beïnvloedt de vaststelling dat een vijandige drone tot op 10 à 13 kilometer van een strategisch Europees vlaggenschip kon naderen de Belgische veiligheidsprotocollen voor onze eigen marine-eenheden en havens?

Beschikt de Belgische marine momenteel over voldoende actieve counter-UAS (Unmanned Aerial Systems) technologie om dergelijke hybride dreigingen autonoom te neutraliseren?

Is de Belgische defensie betrokken bij de NAVO oefening Lafayette 26? Indien wel, op welke manier. Indien niet, waarom niet?

Werden er naar aanleiding van dit specifieke incident extra veiligheidsmaatregelen genomen?

Gezien de inzet van elektronische stoorzenders (jamming) door Zweden om de drone uit te schakelen: hoe ver staat de Belgische defensie met de integratie van artificiële intelligentie en geavanceerde sensoren om dergelijke 'low-cost, high-impact' dreigingen het hoofd te bieden?

05.02 **Axel Weydts** (Vooruit): Mijnheer de voorzitter, mijn vraag gaat niet specifiek over wat er is gebeurd met de Charles de Gaulle.

Wij zien nu ook steeds meer mediaberichten opduiken over NAVO-oefeningen die worden gehouden met een zogenaamd Red Team, namelijk de Oekraïners die de vijand spelen om de NAVO uit te dagen. Voor alle duidelijkheid, het is goed dat zulke oefeningen plaatsvinden. Daarover wordt echter telkens enorm schamper gedaan in de media en vooral op sociale media. Er wordt dan geschimpt dat de NAVO zich nog kan niet verdedigen en er wordt gevraagd wat de NAVO daarmee wil bereiken. Net daarom gebeuren zulke oefeningen echter, met name om de eventuele gaps in onze defensie bloot te leggen.

Ik juich toe dat daarvoor ook de expertise van de Oekraïners wordt gebruikt. Zij moeten helaas dagelijks aan den lijve ondervinden hoe gevaarlijk dergelijke dronesystemen zijn, niet alleen op het land, zoals nu is gebleken, maar ook maritiem. Ook op zee kunnen drones immers enorm veel schade aanrichten aan onze maritieme capaciteiten. Wij zien dat gebeuren op de Zwarte Zee en onlangs kwam dat zelfs in de Middellandse Zee even ter sprake.

Mijnheer de minister, ik weet dat u daarvan wakker ligt, net als ikzelf. Zijn wij de krijgsmacht toekomstgericht en futureproof aan het heropbouwen? Investeren wij voldoende in de juiste middelen om klaar te zijn voor het gevecht van morgen? De oefeningen die plaatsvinden in NAVO-verband met de Oekraïners bewijzen telkens opnieuw dat er op dat vlak nog heel veel werk is. Zijn wij voldoende bezig met te investeren in de juiste middelen?

Ik heb er vertrouwen in dat er binnen Defensie veel mensen met knowhow zijn die daar volop mee bezig zijn en die ook leren uit de situatie in Oekraïne. Dat is echter iets wat ons allemaal zou moeten

bezighouden, met name alle leden van de commissie voor Landsverdediging, maar ook de minister van Defensie. Ik weet echter dat hij daar ook van wakker ligt. Besteden wij onze middelen momenteel aan de juiste zaken om net dat nieuwe gevecht te land maar ook op zee te kunnen aangaan?

05.03 Minister **Theo Francken**: Mijnheer de voorzitter, geachte leden, het incident nabij Malmö toont opnieuw aan dat hybride en asymmetrische dreigingen in het maritieme domein reëel zijn. Ook wanneer dergelijke acties onder de drempel van een open conflict blijven, vereisen zij een ernstige en gecoördineerde reactie.

Voor België bevestigt dat incident in de eerste plaats de noodzaak om waakzaam te blijven en onze bestaande beschermings- en waakzaamheidsprocedures te versterken. Naast de versterking die in de Strategische Visie 2025 is voorzien, gebeurt dat bij Defensie op basis van dreigingsanalyses, informatie-uitwisseling binnen onze bondgenootschappen en lessen die uit dergelijke incidenten worden getrokken. Ook in de bestaande NAVO-overlegorganen voor *force protection* en *situational awareness* wordt bijzondere aandacht besteed aan de detectie van kleine en laagvliegende onbemande systemen, de afstemming tussen de maritieme, lucht-, land- en cybercomponenten en de bescherming van vitale maritieme infrastructuur, havens en militaire installaties.

Defensie beschikt vandaag over basiscapaciteiten voor de detectie, verstoring en neutralisatie van onbemande systemen, ter versterking van ingezette troepen en gevoelige infrastructuur. Binnen de lopende transformatie van Defensie en de verdere modernisering van onze maritieme capaciteiten wordt de maritieme counter-UAS-capaciteit stelselmatig verder uitgebouwd. Zoals gebruikelijk bij dergelijke incidenten worden binnen de bondgenootschappelijke structuren de relevante lessen gedeeld en geanalyseerd.

België neemt deel aan de veiligheidsbriefings in dat kader en actualiseert waar nodig onze assessments. Om operationele veiligheidsredenen kunnen geen details worden gegeven over de concrete aanpassingen van de beveiligingsmaatregelen. Defensie werkt reeds aan de verdere ontwikkeling en integratie van capaciteiten in dit domein, onder meer via de modernisering van sensoren, het verbeteren van de capaciteit voor elektronische oorlogsvoering en innovatieprojecten inzake geavanceerde surveillance. Ook op het vlak van AI wordt stapsgewijs vooruitgang geboekt, in het bijzonder voor detectie, dataverwerking en ondersteuning van de besluitvorming. Dat blijft evenwel een domein in ontwikkeling.

La Fayette 26 is een Franse Carrier Strike Group-missie in de Noord-Atlantische en Baltische regio, die ook aan NAVO-activiteiten en -oefeningen deelneemt. Wij hebben zelf geen deelname aan die activiteit gepland. Deelname hangt telkens af van de relevantie voor onze capaciteiten, de toegevoegde operationele waarde, de beschikbare middelen en de bestaande afspraken.

Het maritieme strijdtoneel verandert snel. Onbemande systemen boven, op en onder water worden goedkoper, sneller inzetbaar en moeilijker detecteerbaar. Dat geldt niet alleen voor klassieke militaire toepassingen, maar ook voor hybride dreigingen tegen havens, maritieme aanvoerlijnen en vitale maritieme infrastructuur. De voornaamste uitdaging bestaat er niet alleen in de drones te neutraliseren, maar vooral ook de tijdige detectie, identificatie en classificatie van zulke systemen te organiseren. Wie een dreiging te laat waarneemt, is meteen in het nadeel. Klassieke maritieme platformen moeten voortaan systematisch worden ondersteund door een combinatie van sensoren, systemen voor elektronische oorlogvoering, systemen voor het nemen van tegenmaatregelen tegen drones en eigen onbemande systemen.

Het is natuurlijk altijd een beetje hetzelfde debat, ook vanochtend achter gesloten deuren. We zijn volop bezig om ons te beschermen tegen een aantal nieuwe, moderne manieren van oorlogsvoering.

Ik begrijp dat er binnen de defensiegemeenschap, op mijn kabinet en binnen de staf veel discussie is. Sommigen zeggen dat het droneverhaal geen echte gamechanger is. Ik ben het daar niet mee eens. Ik denk dat we nog maar aan het begin staan en dat het nog veel erger zal worden. Daarom denk ik dat we er goed aan doen om een aantal doctrines grondig te herbekijken. Dat is mijn persoonlijke mening. Ik sta daarin niet alleen, maar ik bereik met dat standpunt nog geen meerderheid.

Oefeningen zoals REPMUS en Dynamic Messenger tonen aan dat blijvende aandacht nodig is voor de detectie van kleine, laagwaarneembare systemen op zee en in de lucht, voor de bescherming van

schepen en havens tegen verzadigings- of zwermdreigingen, voor de noodzaak van snellere gegevensverwerking en voor een betere *maritime situational awareness*. Met andere woorden: wie sneller ziet, kan sneller begrijpen en reageren.

Defensie vertaalt die lessen in een reeks concrete acties. Zo wordt de counter-UAS-capaciteit verder uitgebouwd, met aandacht voor zowel detectie als verstorend en voor de integratie van die middelen in de systemen voor *force protection*. Daarnaast wordt geïnvesteerd in moderne systemen voor elektronische oorlogvoering, aangevuld met geavanceerde sensoren en snelle dataverwerking, zodat maritieme dreigingen sneller kunnen worden opgemerkt en geanalyseerd.

We zijn ons dus meer dan bewust van dat hele verhaal, maar alles vergt natuurlijk tijd, en als men dan urgente aankopen wil doen krijgt men te maken met veel parlementaire vragen en audits ...

De **voorzitter**: Oké, dank u, mijnheer de minister.

05.04 Minister **Theo Francken**: Ik doe mijn best!

05.05 **Kjell Vander Elst** (Anders.): Ik dank de minister voor zijn antwoord.

05.06 **Axel Weydts** (Vooruit): Mijnheer minister, bedankt voor uw antwoord.

Ik ben ervan overtuigd dat u zich bewust bent van het disruptieve karakter van drones met betrekking tot het klassieke gevecht.

Collega's, ik wil één voorbeeld aanhalen. We hebben waarschijnlijk allemaal beelden gezien van Chinese droneshows met lichtjes, geen vuurwerkshows, maar droneshows. Het gaat om zwermen van duizenden drones tegelijk, aangestuurd door één computer. Het is fantastisch om te zien, zeer mooi. De militair in mij denkt dan echter het volgende. Stel u eens voor dat elk van die drones uitgerust wordt met een kleine lading TNT. Dat is gewoonweg ongelooflijk disruptief.

Dat er nog veel werk op de plank ligt op het vlak van innovatie om ons in dat nieuw gevecht van de toekomst staande te kunnen houden, is een open deur intrappen.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

De **voorzitter**: Collega's, ik stel voor dat we hierbij de vergadering afsluiten.

Ik wil nog meegeven dat ik wat ontgoocheld ben. De Conferentie van voorzitters heeft geen toelating gegeven om parallel met de plenaire vergadering een sessie te houden met vragen. Alle partijen zijn vragende partij om uitgebreid vragen te kunnen behandelen met de minister, maar blijkbaar is dat geblokkeerd op de Conferentie van voorzitters. Ik vind dat jammer. We zullen volgende week dus alleen in de voormiddag vragen behandelen.

05.07 **Axel Weydts** (Vooruit): Mijnheer de voorzitter, ik betreur dat samen met u.

Ik doe een constructief voorstel, zoals ik dat steeds probeer te doen. Ik stel voor dat we die ochtend starten om 6.00 uur. Een dag telt 24 uren. Als sommige leden van de oppositie het nodig vinden om een en ander in de Conferentie te blokkeren, dan kunnen we er ook creatief mee omspringen en om dat vroege uur bijeenkomen. Voor mij is dat alvast geen probleem.

De **voorzitter**: Ik zal checken hoe vroeg we kunnen beginnen, rekening houdend met uw suggestie.

*De openbare commissievergadering wordt gesloten om 12.49 uur.
La réunion publique de commission est levée à 12 h 49.*